100 DE PERSONALITĂȚI

Oameni care au schimbat destinul lumii

Apariție săptămânală
5,99 LEI / 29,99 MDL

34

LENIN

DeAGOSTINI

100 DE PERSONALITĂȚI
Oameni care au schimbat destinul lumii

Lenin
Numărul 34

PROLOG 4

VIAȚA ȘI VREMURILE 6

O viață trăită în slujba revoluției și a creării Uniunii Sovietice

O potecă marcată de fratele său

Un semn al lucrurilor ce aveau să vină

Revoluționarul începe să acționeze

O luptă solitară

Teoria imperialismului

Un nou conducător

Către sfârșitul luptei

EVENIMENTE MARCANTE 20

Umbra violențelor se răsfrânge asupra revoluției maselor

VIEȚI PARALELE 24

Lideri și mari gânditori

INFLUENȚE MAJORE 28

Miturile create în timpul creșterii și declinului socialismului

Call center pentru colecțiile tale De Agostini!

Îți recomandăm să suni acum la **021.40.10.888** sau să ne trimiți un e-mail la **info@deagostini.ro** dacă vrei să afli mai multe informații despre colecțiile noastre. Cu plăcere îți vom răspunde la toate întrebările legate de această colecție sau de oricare alta de la De Agostini.

Sună la **021.40.10.888** de luni până vineri între orele **10:00-18:00**.

Pentru comandarea numerelor din urmă sau pentru înlocuirea exemplarelor deteriorate cumpărate de la chioșcul de ziare, sună de asemenea la **021.40.10.888**.

În plus, pentru a nu pierde următoarele numere ale colecției, informează vânzătorul că vei reveni și săptămâna viitoare pentru a le cumpăra.

Pentru informații și comenzi de numere anterioare, cititorii din Republica Moldova pot suna la **(022) 21.07.98** - Paramedia, Chișinău.

Vizitați site-ul nostru la adresa

www.deagostini.ro

EDIȚIE SĂPTĂMÂNALĂ

EDITURA: De AGOSTINI HELLAS SRL

EDITOR: Petros Kapnistos

MANAGER ECONOMIC: Fotis Fotiou

MANAGER DE REDACȚIE ȘI PRODUCȚIE: Virginia Koutroubas

ADRESĂ: Vuliagmenis 44-46, 166 73 Atena

MARKETING MANAGER: Michalis Koutsoukos

PRODUCT MANAGER: Nasita Kortesa

COORDONATOR DE PRODUCȚIE: Carolina Poulidou

MANAGER DISTRIBUȚIE: Evi Boza

MANAGER LOGISTICĂ ȘI OPERAȚII: Dimitris Pasakalidis

COORDONATOR LOGISTICĂ ȘI OPERAȚII: Antonis Lioumis

ADAPTARE PENTRU LIMBA ROMÂNĂ:
Fast Translate, Best Communication Media SRL

DTP: RAY

TIPĂRIRE ȘI LEGARE: NIKI EKDOTIKI S.A.

DIRECTOR DE PRODUCTIE TIPOGRAFIE: STELIOS KRITSOTAKIS

IMPORTATOR: Media Service Zawada S.R.L

Country Manager: Mariana Mihălțan

Marketing Manager: Adina Bojică

Redactor: Gabriela Muntean

Distribution Manager: Dan Iordache

ADRESA: str. Louis Pasteur nr. 38, et.1, ap.5,
sector 5, București, România

DISTRIBUITOR: Hiparion S.A.

© 2007 De AGOSTINI Hellas

© 2003 K.K. De AGOSTINI JAPAN

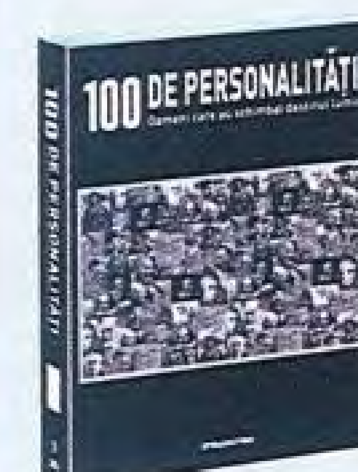
ISSN: 1791-0765

Fotografii: Uniphoto Press, Corbis Japan, De Agostini Picture Library

Prețul numerelor

Prețul primului număr: 2,99 LEI/14,50 MDL

Prețul celui de-al doilea număr și al tuturor celorlalte numere: 5,99 LEI/29,99 MDL

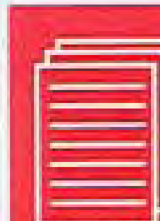

Biblioraft

Nu ratați biblioraftturile speciale în care puteți colecționa seria 100 de personalități!. Biblioraftturile sunt disponibile la chioșcurile de ziare la prețul de 8,99 LEI/40 MDL. De Agostini va anunța datele de publicare a biblioraftturilor în seria de reviste.

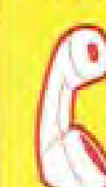
Drepturile tuturor textelor se află sub copyright. Este interzisă reproducerea, stocarea, transmiterea sau utilizarea comercială a materialelor, sub orice formă, fără acordul scris al editorului.

Editorul își rezervă dreptul de a schimba ordinea publicării personalităților sau de a le înlocui cu altele.

Pentru o mai bună deservire solicitați întotdeauna publicația de la același punct de vânzare și informați vânzătorul asupra intenției de a cumpăra și aparițiile următoare.

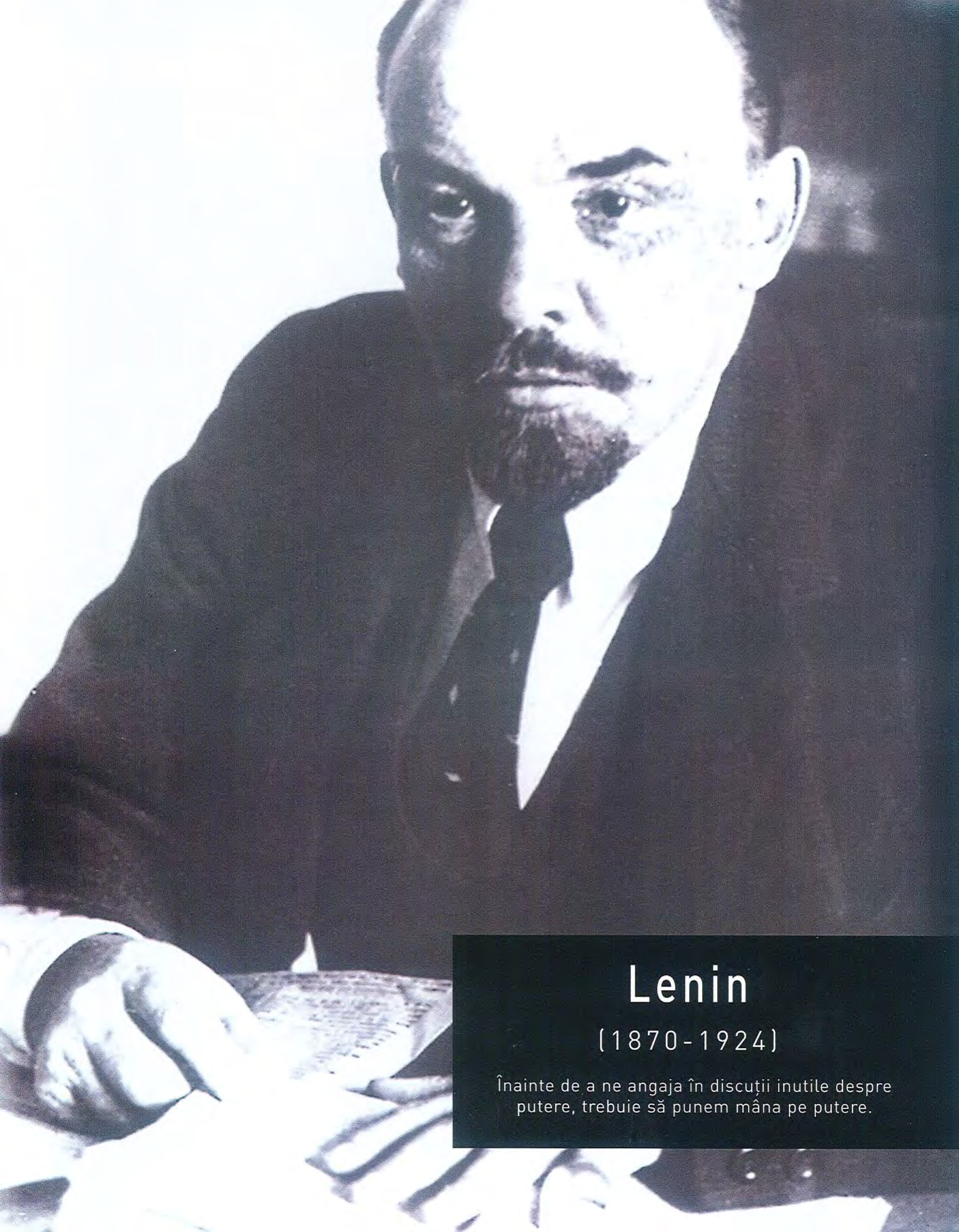
Pentru orice informație, lămurire sau comenzi de numere apărute anterior, sunați-ne la tel.

România: (021) 40 10 888

Moldova: (022) 21 07 98

ORAR DE SERVICIU Luni-Vineri, 10:00-18:00

Lenin

(1870-1924)

Înainte de a ne angaja în discuții inutile despre putere, trebuie să punem mâna pe putere.

Lenin

Ce fel de viață a dus Lenin?

PROLOG

SUB DOMNIA LUI PETRU CEL MARE, Imperiul Rus a început să devină o putere comparabilă cu marile puteri din Europa occidentală, iar spre a doua jumătate a secolului al XIX-lea Rusia stăpânea o bună parte din Eurasia. Energia din spatele acestei întinse dominații era puterea poporului rus, răspândit de-a lungul unui imens teritoriu. Dar masele erau preocupate de alte lucruri. De-a lungul timpului, oprimarea poporului de către cei aflați la putere a dus la acumularea multor nemulțumiri și a unei furii mocnite. Se ajunsese la o situație potențial explozivă. Pe fundalul acestei stări de fapt a apărut un om care avea să câștige atenția oamenilor datorită carismei sale fascinante: Vladimir Lenin.

TABEL CRONOLOGIC

1712	Sankt Petersburg devine noua capitală a Rusiei
1861	Abolirea iobăgiei
1870	Se naște Lenin
1886	Moare tatăl lui Lenin, Ilia
1887	Fratele lui Lenin, Alexandru, este executat
1895	Se înființează Alianța luptei pentru eliberarea clasei muncitoare
1897	Lenin este exilat în Siberia, în satul Șușenscoe
1898	Lenin se căsătorește
1900	Apare revista „Iskra"
1902	Se publică pamfletul politic „Ce este de făcut?"
1903	Are loc al doilea congres al Partidului Social Democrat al Muncii din Rusia Se produce ruptura dintre bolșevici și menșevici
1904	Se publică „Un pas înainte, doi pași înapoi" Izbucnește războiul ruso-japonez
1905	Are loc incidentul „Duminica sângeroasă" Izbucnește Prima Revoluție Rusă Ia sfârșit războiul ruso-japonez
1906	Începe să se publice „Proletarul"
1912	Începe să se publice „Pravda"
1914	Izbucnește Primul Război Mondial
1916	Lenin scrie „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului"
1917	Are loc Revoluția din Februarie Lenin publică „Tezele din Aprilie" Are loc Revoluția din Octombrie Începe Războiul Civil Rus
1918	Lenin este împușcat și rănit grav Este semnat Tratatul de la Brest-Litovsk
1919	Are loc primul congres al Cominternului
1921	Este introdusă Noua Politică Economică
1922	Lenin ține un ultim discurs la o adunare a Cominternului
1923	Lenin își dictează testamentul
1924	Lenin moare la Gorki
1936	Stalin începe Marea Epurare
1941	Izbucnește războiul între Germania și Uniunea Sovietică
1947	Începe perioada Războiului Rece
1985	Gorbaciov devine Secretar General al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice
1991	Partidul Comunist al Uniunii Sovietice este desființat Uniunea Sovietică se dizolvă

O viață trăită în slujba revoluției și a creării Uniunii Sovietice

▲ Vladimir Ulianov la șaisprezece ani. Asemenea fratelui său, a fost un elev remarcabil. Se spune că era un tânăr vesel și manierat.

Vechiul Imperiu Rus era în urmă cu aproape un secol față de țările industrializate din Europa occidentală, dar într-un final a început să se modernizeze. În mijlocul acestei națiuni uriașe a trăit un om înflăcărat de spiritul revoluționar, care a transformat radical Rusia. Finalitatea acestei schimbări a fost oare eliberarea oamenilor de sub jugul capitalist? Sau tocmai acțiunile sale au fost cele care au împins Rusia spre dezastru?

O potecă marcată de fratele său

Familia ideală

FAMILIA ULIANOV S-A MUTAT ÎN ORAȘUL SIMBIRSK, pe malurile râului Volga, în toamna anului 1869. Capul familiei, Ilia Nicolaevici Ulianov și soția sa Maria aveau deja doi copii, când Maria a rămas însărcinată din nou. Copilul avea să se nască anul următor în aprilie, la sfârșitul geroasei ierni rusești. Părinții l-au numit Vladimir. Nimeni n-ar fi bănuit că nou-născutul avea să devină revoluționarul ce avea să pună capăt Imperiului Rus.

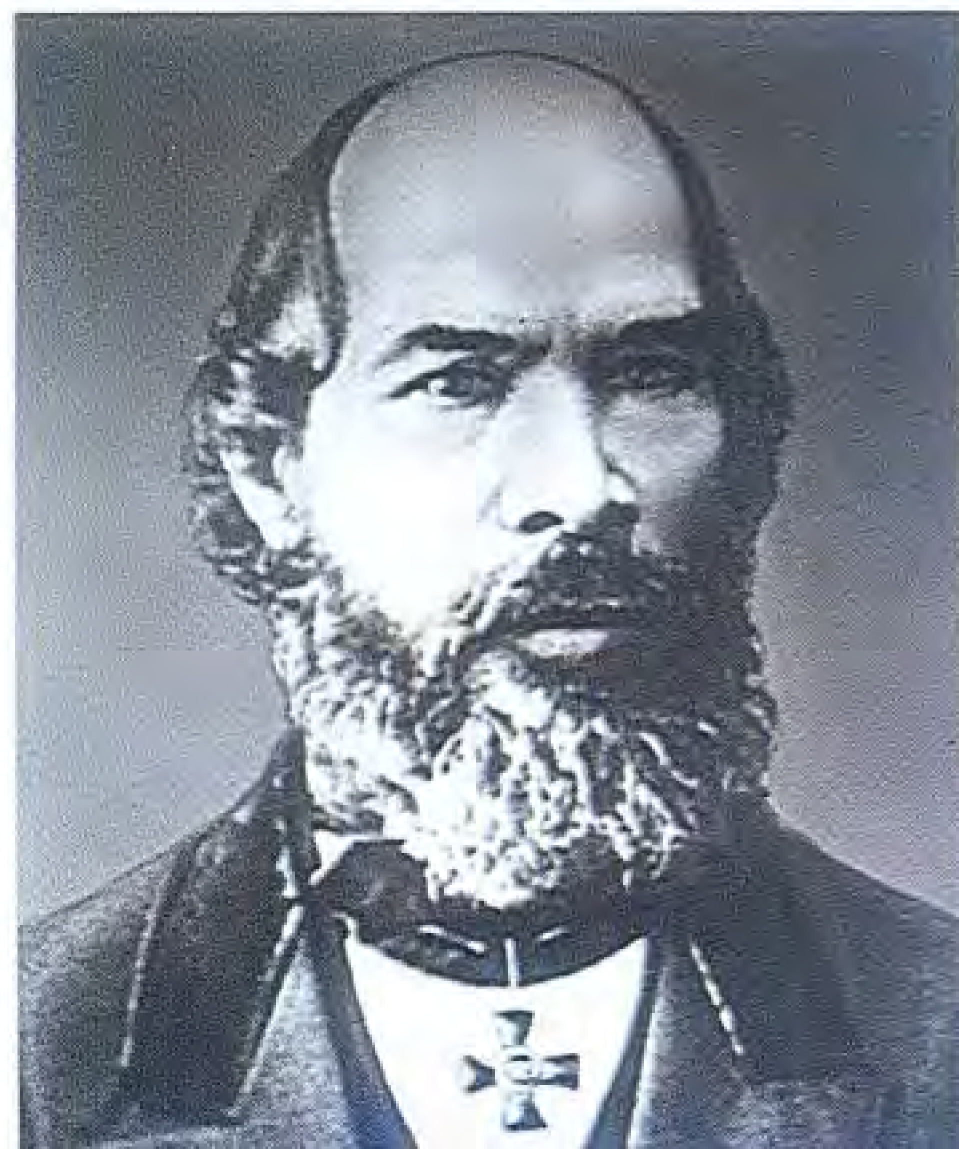
Ilia Nicolaevici lucra ca inspector al școlilor publice din regiune, și, datorită faptului că munca sa îl obliga să călătorească pe la toate școlile din zonă, devenind astfel o figură remarcabilă în domeniul învățământului public, în curând a devenit un membru important al comunității. Devotamentul exclusiv față de munca sa i-a adus apreciere și respect, astfel că în 1874 a fost promovat ca director al școlilor din regiunea Simbirsk. Ilia Nicolaevici și familia sa s-au mutat într-o casă mai mare.

După mutarea în noua locuință, familia Ulianov a câștigat și mai mult admirația localnicilor, aceștia considerându-i o familie ideală. Familia era respectată pentru munca tatălui, devotamentul soției sale și rezultatele excelente pe care copiii le aveau la școală, părinții lor punând mare preț pe educație. Dintre copii, băiatul cel mai mare, Alexandru, ieșea în mod special în evidență. Acesta a studiat la Colegiul din Simbirsk, cea mai bună școală din regiune.

În vara anului 1879, Vladimir a fost admis la aceeași școală prestigioasă la care studia și Alexandru, iar performanțele sale academice nu au fost inferioare celor ale fratelui său. Feodor Kerenski, directorul școlii, avea să consemneze personal în carnetul de note al lui Vladimir faptul că rezultatele acestuia erau excepționale. Cu toate acestea, Vladimir nu era genul care să stea închis în casă și să învețe toată ziua. Ieșea deseori la plimbare reușind, în același timp, să-și mențină statutul de elev remarcabil.

Râul Volga, o arteră importantă pentru societatea rusă. Simbirsk, orașul în care s-a născut Vladimir Ulianov, se afla la jumătatea cursului râului. Datorită pământului fertil de pe malurile Volgăi, agricultura este înfloritoare în regiune.

◀ Ilia Nicolaevici, capul familiei Ulianov. Munca sa îl obliga să călătorească de-a lungul unei regiuni întinse, astfel încât odată plecat de acasă nu se întorcea timp îndelungat. Se spune ca era foarte sever cu copiii săi.

Două morți

În luna ianuarie a anului 1886, în fericita familie Ulianov s-a petrecut brusc o tragedie: Ilia Nicolaevici a murit subit în urma unei hemoragii cerebrale. Când s-a petrecut aceasta, fiul cel mare, Alexandru, era departe de casă, studiind la Universitatea din Sankt Petersburg. Membrii familiei s-au găsit pe neașteptate într-o situație foarte precară.

Familia a reușit să o scoată la capăt datorită economiilor lui Ilia Nicolaevici și a pensiei primite de Maria. Dar moartea severului său părinte a marcat o schimbare în atitudinea lui Vladimir. Dispoziția sa veselă a dispărut și a căpătat o atitudine rebelă, vizibilă atât în vorbe cât și în acțiuni. Zguduit de moartea tatălui său, Vladimir a început să se închidă în propria lume.

Copiii Ulianov și-au continuat studiile și după moartea tatălui lor, dar asta avea să ducă la un alt eveniment dramatic. Când Alexandru era deja la universitate de câțiva ani, familia a primit o înștiințare că acesta fusese arestat, lucru care a adâncit suferința celor de acasă. În timpul studiilor, Alexandru se implicase în organizația Narodnaia Volia (Voința Poporului) și se credea că, împreună cu alți membri, punea la cale asasinarea țarului. Narodnicii erau o grupare radicală al cărei scop era să îl înlăture pe țar de la putere printr-o revoluție a țărănimii. Lui Vladimir, care nu era interesat de ideea revoluției, îi era greu să creadă că fratele său fusese implicat cu adevărat în asemenea activități, dar a fost forțat să recunoască aceasta când Alexandru a fost întemnițat și condamnat la moarte prin spânzurare. A fost executat pe 8 mai 1887.

Familia Ulianov a ajuns să fie considerată un cuib de teroriști, persecutată de societate. Furia lui Vladimir față de țara sa și față de țarul care i-a ucis fratele va deveni o parte integrantă a caracterului său.

Deșteptarea ideologică

Vladimir a absolvit liceul aproape în aceeași perioadă în care fratele său a fost închis și executat, dar, deși era primul din clasa sa, fiind fratele unui terorist, perspectivele sale erau nesigure. Universitatea cea mai prestigioasă din Rusia era cea din Sankt Petersburg, unde studiase fratele său, iar ca urmare a acțiunilor acestuia, Vladimir probabil nu ar fi fost admis. Luând acest lucru în considerare, Vladimir a ales să studieze la Universitatea Kazan.

Înainte de începerea studiilor la universitate, Vladimir și-a petrecut timpul cercetând cărțile rămase în urma fratelui său. Era fascinat în special de scrierile lui Nicolai Cernîșevski. Descrierea dedicării socialiștilor și atitudinea critică la adresa țarului în lucrarea lui Cernîșevski „Ce e de făcut?" au avut o influență puternică asupra lui Vladimir. A început astfel să adopte filozofia politică a fratelui său.

Vladimir s-a mutat la Kazan la sfârșitul lui august 1887, la începutul anului academic. Era gata să înceapă o viață nouă, dar în mai puțin de o jumătate de an un alt incident avea să o tulbure. Vladimir participă la o demonstrație studențească masivă și, ca urmare, este exmatriculat de la universitate. Pe atunci era deja implicat într-o mișcare revoluționară clandestină, care îi adâncise interesul pentru filozofia marxistă.

După ce a fost exmatriculat, Vladimir și-a continuat studiile independent, iar după un timp a putut urma cursurile Universității din Sankt Petersburg, unde și-a și dat examenul de licență în Drept. Dar Vladimir începuse deja să urmeze cărarea bătătorită de fratele său. Nu avea deloc intenția să-și petreacă întreaga viață ca avocat.

▲ Universitatea din Sankt Petersburg, unde a studiat și Alexandru Ulianov, era un nucleu al mișcărilor politice studențești. Majoritatea activiștilor erau narodnici și susțineau folosirea violenței împotriva puterii țariste.

▲ Alexandru Ulianov, obiectul admirației fratelui său, Vladimir. A fost un student eminent, specializându-se la universitate în Științele Naturii, dar a mai existat și un alt aspect al caracterului său: acela de activist politic.

Din culise

CE AU DORIT SĂ OBȚINĂ PRIN MARILE REFORME

Imperiul Rus în care s-a născut Vladimir Ulianov era condus de Țarul Alexandru al II-lea. Deoarece țarul era un reformist, domnia sa a constituit o perioadă de mari schimbări. Reforma sa cea mai importantă a fost cea privind emanciparea iobagilor, în 1861. De asemenea a implementat reforme în administrația locală. Au fost constituite guvernări locale, care purtau numele de „zemstvo", care erau responsabile pentru construirea de școli, spitale, drumuri, și altele. Ilia Nicolaevici, tatăl lui Vladimir, și-a construit cariera datorită acestor reforme. Rolul de inspector școlar a fost considerat necesar de Alexandru al II-lea în dorința sa de modernizare rapidă a sistemului de învățământ.

Cu toate acestea, reformele au adus și mari nemulțumiri. În special abolirea iobăgiei nu era direcționată în maniera dorită de țărani, aceștia fiind dezamăgiți de mersul lucrurilor. Nemulțumirea nu era numai a țăranilor; studenții și intelectualii reacționau de asemenea negativ la reformele lui Alexandru. Metoda sa de a conduce reformele a fost una dintre cauzele ce au dus la înființarea mișcării Narodnicilor, care favoriza țărănimea. În același timp, cele opt universități din Rusia, printre care și Universitatea din Sankt Petersburg, deveniseră nuclee ale mișcărilor activiștilor politici.

Narodnicii priveau terorismul ca pe un rău necesar. După câteva atentate eșuate, pe 1 martie 1881 narodnicii l-au asasinat pe Alexandru al II-lea. Dar așteptările lor ca puterea în Rusia să fie preluată de către mase nu au fost împlinite și mulți membrii ai mișcării au fost reprimați cu brutalitate de către succesorul la tron, Alexandru al III-lea. Deși acesta a părut să fie sfârșitul narodnicilor, mișcarea a revenit un deceniu mai târziu și a sădit semințele apariției partidelor politice revoluționare în Rusia (țară în care majoritatea populației era formată din țărani).

Un semn al lucrurilor ce aveau să vină

Spre capitala Sankt Petersburg

VLADIMIR ULIANOV ERA ACUM AVOCAT. Din ianuarie 1892, a început să lucreze într-un cabinet de avocatură din orașul Samara ca asistent al celorlalți avocați, parte a unui stagiu ce ar fi durat 5 ani. Nu-și petrecea totuși tot timpul ca om al legii; se dedica, în schimb, studiului sistematic al Imperiului Rus. Era pe cale de a deveni un revoluționar în toată puterea cuvântului.

Centrul activităților revoluționare era la acea vreme orașul Sankt Petersburg, acolo aflându-se deja câteva grupări de tineri scriitori marxiști. Vladimir credea că „noua Rusie" va lua naștere din Sankt Petersburg. Pe 20 august 1893, Vladimir a pornit spre Sankt Petersburg având cu el o scrisoare de recomandare din partea fostului patron. Acolo a fost angajat de un avocat vestit, Mihail Volkenstein. Comunitatea juridică era pe atunci protectoare față de tineretul revoluționar și Volkenstein nu era deranjat atunci când Vladimir își neglija îndatoririle de avocat pentru a se ocupa de celelalte interese ale sale.

Vladimir s-a adâncit în scrierea unor materiale care să facă cunoscute idealurile lui unui număr cât mai mare de oameni. Mai întâi însă, trebuia să găsească o editură care să vrea sa publice lucrările unui autor necunoscut. Între timp Vladimir își lărgise cercul de prieteni și aliați mergând frecvent la întâlnirile marxiștilor și alăturându-se discuțiilor lor.

▼ Nadejda Krupskaia în 1895. A fost arestată în urma apartenenței sale la mișcarea pentru eliberarea clasei muncitoare, dar mai târziu avea să obțină permisiunea de a se transfera pentru a-și ispăși pedeapsa alături de Vladimir, viitorul său soț.

În cele din urmă Vladimir și-a câștigat reputația de orator cu spirit polemic. Printr-un prieten comun, i-au fost prezentați doi marxiști de vază: Mihail Tugan-Baranovski și Piotr Struve. Vladimir i-a întâmpinat pe cei doi cu entuziasm și aplomb, dar când le-a spus că nu a părăsit niciodată țara, aceștia l-au sfătuit să plece într-o călătorie peste hotare, susținând că lipsa acestei experiențe îi îngustează orizonturile.

Lenin devine activ

Vladimir a pornit în călătorie prin Europa pe 24 aprilie 1895. Îi trebuise mai mult de un an ca să reușească să plece în această călătorie, deoarece, ca frate al unui terorist, era încă privit cu suspiciune și a avut dificultăți în obținerea unui pașaport. Pornind din Zürich, în Elveția, a străbătut toate marile orașe ale Europei, cuprinzând Parisul și Berlinul, în tot acest timp scriind scrisori și trimițându-le acasă, către mama sa. Aceasta la rândul ei l-a ajutat de fiecare dată când Vladimir a rămas fără bani de-a lungul călătoriei.

În Geneva, unul din orașele de pe traseul lui Vladimir, trăia în exil un om numit Gheorghi Plehanov, pe care Vladimir l-a întâlnit în luna mai. Plehanov fusese sprijinul principal al activiștilor marxiști din Sankt Petersburg și emoționantele sale scrieri evocative îl transformaseră într-un idol pentru Vladimir. Dialogul lor față-n față a accelerat transformarea lui Vladimir într-un marxist adevărat.

Pe 29 septembrie Vladimir a revenit în Rusia. La Sankt Petersburg, o nouă cunoștință aștepta să-l întâlnească: un evreu pe nume Iulius Martov. În acest marxist tânăr și plin de pasiune, Vladimir a întâlnit un spirit prietenos și o gândire care l-a surprins. Martov nu vorbea pe ocolite despre mișcările politice; spunea direct că revoluționarii trebuie să pună în practică ideile lor prin acțiune, nu numai prin niște simple cuvinte.

Vladimir credea că marxismul trebuia popularizat prin dezbateri și publicații, dar Martov considera ca acțiunile concrete precum grevele vor face ca marxismul să se răspândească în proletariat. Această diferență de opinie în grupul revoluționar, din care făceau parte amândoi, a dus la etichetarea lui Vladimir și a altor câțiva membri mai vechi ca „bătrâni". Vladimir avea doar douăzeci și cinci de ani, dar începutul timpuriu de chelie precum și caracterul său au făcut ca acest calificativ să pară îndreptățit. Cu toate acestea, în cele din urmă, Martov și Vladimir au hotărât să lucreze împreună, în ciuda tuturor diferențelor.

Viața în exil

Activismul lui Vladimir și al compatrioților săi a atras imediat atenția și intervenția autorităților. Poliția

▲ Peisajul urban al frumosului oraș Sankt Petersburg a rămas neschimbat până în ziua de azi. A fost construit la porunca lui Petru cel Mare, începând cu anul 1703. Acesta a făcut din Sankt Petersburg noua capitală a Rusiei și l-a conceput după modelul orașelor Europei occidentale.

◂ Conducătorii alianței care lupta pentru eliberarea clasei muncitoare. Această fotografie a fost făcută după ce aceștia fuseseră eliberați din închisoare, înainte să fie exilați în Siberia. Vladimir se află în centru, iar în dreapta lui este Iulius Martov.

secretă guvernamentală a început să facă arestări. Pe 7 decembrie 1895, poliția s-a înfățișat la apartamentul lui Vladimir și acesta a fost arestat. Martov și ceilalți marxiști aveau să sufere aceeași soartă.

Dar, având o formație de avocat, Vladimir acumulase ceva experiență în sistemul juridic și nu se temea de interogatoriul poliției. A rezistat cu ușurință interogatoriilor și a început să scrie, aflându-se încă în arest. A conceput, de asemenea, o platformă pentru un partid marxist, folosind la maximum timpul până la pronunțarea sentinței.

Pe 29 ianuarie 1897, Vladimir împreună cu toți ceilalți activiști marxiști care fuseseră arestați au fost condamnați și exilați pentru trei ani într-un sat din Siberia. Deoarece teritoriul Rusiei era atât de vast, exilul în Siberia era o pedeapsă echivalentă cu deportarea pe o insulă izolată. Satul Șușenscoe se afla în sudul Siberiei, împrejurat de o natură frumoasă și era adeseori numit „Italia Siberiei". Pentru un exil, era un loc destul de plăcut.

În acest mediu favorabil, Vladimir a reușit să ducă o viață normală. Acest lucru avea să îl ajute să-și mențină în stare bună mintea și trupul și îi va permite să țină legătura cu tovarășii săi. Mai mult, Vladimir a trimis o scrisoare prin care cerea ca logodnicei sale să i se acorde permisiunea de a-l însoți în exil, cererea fiind acceptată. Relația lor se adâncise în timpul în care se implicaseră împreună în acțiuni politice. Logodnica sa, Nadejda Konstantinovna Krupskaia, preda la o școală serală pentru muncitori, care fusese de fapt înființată pentru promovarea cauzei eliberării proletariatului și Nadejda fusese unul dintre activiștii arestați odată cu Vladimir. În urma cererii, în luna mai a anului 1898, Krupskaia a fost transferată din gubernia Ufa, unde era ea însăși exilată, la Șușenscoe. Cei doi s-au căsătorit la scurt timp după aceea, iar la insistențele mamei Nadejdei au avut parte de o modestă ceremonie religioasă în biserica satului.

Alături de partenerul ideal, Vladimir avea posibilitatea să ducă o viață liniștită în exil, și a început să se dedice din ce în ce mai mult scrisului. Manuscrisul pe care îl începuse în timpul lungii detenții din Sankt Petersburg a fost publicat sub titlul „Dezvoltarea capitalismului în Rusia". Lucrarea avea forma unui tratat economic și propunea adaptarea principiilor marxiste la condițiile concrete ale imperialismului rus. Pentru ca aceasta să poată fi publicată, Vladimir a folosit pseudonimul „Vladimir Ilin". Începând cu acest moment, pentru a nu atrage atenția cenzorilor, avea să-și publice cărțile sub nenumărate alte pseudonime.

Versiune diferită

VERIGHETA DE CINCI COPEICI

Vladimir și Nadejda Krupskaia, logodnica sa, s-au căsătorit în exil. În mod normal, prizonierii aflați în exil aveau nevoie de permisiunea autorităților pentru a se căsători. Aceasta însă nu părea că avea să sosească și Vladimir a pus la cale un plan. Responsabilul pentru prizonierii exilați era destul de nepăsător față de atribuțiile sale și era extrem de lent în munca sa. Vladimir s-a folosit de această conjunctură precum și de experiența de avocat pentru a falsifica un permis de căsătorie. Responsabilul nu era un expert în drept, așa că lui Vladimir, având în spate pregătirea sa juridică, nu i-a fost deloc greu să-l convingă de validitatea actului.

Membrii îndepărtați ai familiei au trimis scrisori, dornici să fie invitați la nuntă, dar Vladimir le-a răspuns amar și sarcastic, sugerând ca nu-și dorea deloc prezența lor. Lui Vladimir îi displăceau ostentația și vulgaritatea și de aceea nu-și dorea o ceremonie plină de oameni înghesuiți să-l felicite. Chiar și după ce a devenit celebru ca autor și revoluționar, nu a fost interesat de o viață fastuoasă, și se spune că acest aspect l-a făcut în mod special apreciat de proletariat.

Verighetele au fost făcute de un țăran din sat, care a scos centrul a două monede de cinci copeici (o subunitate a monedei rusești, rubla), rămânând astfel două cercuri de cupru. După cum își dorise și Vladimir, nunta a avut o ceremonie simplă.

▸ Monede din vremea Uniunii Sovietice. O sută de copeici sunt echivalentul unei ruble.

Revoluționarul începe să acționeze

Pierderea unui aliat politic

ÎN LUNA IANUARIE A ANULUI 1900, condamnarea lui Vladimir se terminase, dar soția sa urma să mai rămână în exil, trebuind să se întoarcă în regiunea Ufa. Având încă mult timp până la împlinirea termenului sentinței sale, Nadejda urma să fie separată de Vladimir și era îngrijorată pentru soarta lui, mai ales deoarece, cu câteva săptămâni înaintea plecării din exil, starea lui psihică devenise brusc foarte instabilă. Cauza acestei schimbări neașteptate fusese lectura unui text al reformiștilor ruși.

Reformismul, propagat de Eduard Bernstein, se opunea violenței revoluționare, susținând mai degrabă schimbarea obținută treptat, prin folosirea unor reforme pașnice. Vladimir, discipol al filozofiei marxiste, se opunea cu îndârjire acestui gen de reformă. De-abia ajuns acasă, bucuros de întâlnirea cu familia sa, după lunga perioada a exilului, a plecat totuși imediat într-o călătorie în Elveția. Era plin de furie față de cei pe care îi considera trădători ai marxismului.

Vladimir l-a vizitat la Geneva pe Gheorghi Plehanov și i-a împărtășit planul său; urmărea să organizeze marxiștii. Organizația care urma să servească drept nucleu al planului său era Partidul Social Democrat al Muncii din Rusia. Acesta încă nu funcționa ca partid politic în adevăratul sens al cuvântului, dar avusese deja un prim congres și avea nevoie de simpatizanți care să-i susțină lansarea pe scena politică. Vladimir îi mai spuse lui Plehanov că ziarele pe care reformiștii începuseră deja să le publice ar putea fi folosite ca platformă care să expună publicului larg opiniile marxiste.

▸ Odată cu publicarea lucrării „Ce este de făcut?", Vladimir Ulianov a devenit cunoscut lumii sub numele de Lenin

▲ Eduard Bernstein a fost un socialist german, născut la Berlin. Bernstein a fost îndrumat de către mai vârstnicul Friedrich Engels, dar avea să dezvolte o ramură personală a marxismului, numită reformism.

Dar Plehanov nu se simțea în largul său printre tinerii revoluționari marxiști. Și-a exprimat așadar dezaprobarea față de ideea ca Vladimir să supravegheze și să conducă publicarea unui ziar. Popularitatea lui Plehanov și faima lui de părinte al marxismului rus erau absolut necesare pentru asigurarea succesului unui asemenea ziar și Vladimir a fost complet demoralizat de refuzul lui Plehanov de a colabora. A reușit să obțină totuși o soluție de compromis; Plehanov și Martov urmau să dețină fiecare un rol important, ca editori ai ziarului și, de fiecare dată când urma să se decidă prin vot ce anume avea să se publice, votul lui Plehanov urma să conteze cât două. Această diferență de opinie avea să marcheze însă pierderea unui aliat politic important.

La sfârșitul lunii august, Vladimir pornește spre München, unde urma să se afle biroul editorial al ziarului. Ziarul avea să poarte numele „Iskra" (Scânteia) și în septembrie Vladimir a scris „Declarația Consiliului Editorial de la Iskra", care a fost trimisă în Rusia pentru a fi răspândită printre membrii organizațiilor social-democrate și printre muncitori. Primul număr al ziarului avea să apară pe 11 decembrie 1900, având ca editorial articolul lui Vladimir „Scopurile urgente ale mișcării noastre".

După terminarea perioadei de condamnare, în luna mai a anului 1901, Nadejda Krupskaia s-a alăturat soțului ei la München, unde va participa la publicarea ziarului. Se pare ca la sosirea ei în gara din München, Vladimir nu o aștepta. Nadejda l-a căutat timp îndelungat, iar când într-un final a reușit să dea de el, i-a reproșat înfuriată că nu o informase unde putea să îl găsească. Vladimir îi răspunse că îi scrisese, dar că probabil toate scrisorile fuseseră reținute de către autorități. Soția sa a acceptat explicația și scuzele, astfel fiind evitată o posibilă criză conjugală.

CLIPE PERSONALE

RÂSUL LUI LENIN

Felul lui Lenin de a râde a fost descris în diferite feluri de către mulți oameni. Când soția sa a fost întrebată despre râsul soțului ei, a spus că acesta râdea în hohote, aproape cu lacrimi în ochi. Râsul deosebit al lui Lenin îi fermeca pe toți cei care îl întâlneau.

Scriitorul rus Maxim Gorki, fondatorul realismului socialist în literatura rusă, a descris râsul lui Lenin ca fiind foarte cuceritor și i se părea ciudat că un revoluționar aprig ca Lenin putea totuși să râdă ca un copil. Gorki era un susținător al revoluționarilor și o bună cunoștință a lui Lenin. Uneori, Lenin lua o pauză de la activitățile sale intense pentru a-l vizita pe Gorki la reședința acestuia din insula Capri, în Italia. Acolo Lenin mergea la pescuit pe mare împreună cu pescarii locali. Aceștia l-au învățat pescuitul la undiță și de fiecare dată când prindea un pește, Lenin izbucnea în râsul sau caracteristic. Pescarii erau fermecați de entuziasmul și voioșia sa copilărească și, chiar după ce Lenin părăsea insula, îl întrebau adeseori pe Gorki despre soarta prietenului său.

▸ Insula Capri se află în sud-vestul Italiei, în marea Mediterană. În vremea Imperiului Roman numeroși împărați își stabileau acolo reședința de vară.

▸ Hyde Park, aflat în centrul Londrei. Prin apropiere se afla St Pancras, zona în care au locuit în perioada londoneză Lenin și soția sa, cei doi plimbându-se deseori prin parc împreună.

Luna următoare, soacra lui Vladimir a venit să locuiască cu cei doi și Nadejda era încântată de faptul că avea să fie eliberată de treburile gospodăriei. Soacra sa simpatiza cu demersurile fiicei sale și ale soțului ei, adeseori purtând lungi discuții cu Vladimir. În sfârșit, viața sa redevenise stabilă, și Vladimir s-a reapucat serios de scris. În martie 1902 a terminat lucrarea cu titlul împrumutat de la o carte a idolului său Cernîșevski: „Ce este de făcut?". Imediata publicare a acestei lucrări avea să marcheze o cotitură neașteptată în viața lui Vladimir.

Naşterea lui „Lenin"

În „Ce este de făcut?", descrierea organizării unui partid politic clandestin în Rusia includea tactici teroriste foarte asemănătoare celor folosite anterior de către narodnici, care fuseseră respinse cu hotărâre de marxiștii ruși. Acest lucru avea să stârnească printre cititori antipatie față de autorul lucrării. Se suspecta că așa numitul „Lenin", care scrisese controversatul pamflet politic, nu era decât un terorist, deghizat în marxist. „Ce este de făcut?" a stârnit mult mai multe dispute aprinse decât anticipase autorul.

Pseudonimul ales de Vladimir Ulianov avea să ajungă repede cunoscut de mulți oameni, și treptat „Lenin" avea să înlocuiască adevăratul său nume.

Ca răspuns la criticile aduse lucrării „Ce este de făcut?", Lenin a declarat că el, de fapt, se opunea narodnicilor. Dar a afirmat de asemenea că fără ridicarea la luptă a muncitorilor, revoluția nu avea șanse de izbândă. Lenin își dorea un partid național organizat, cu lideri regionali care să conducă proletariatul în formarea unei forțe folositoare revoluției. Prin aceste declarații, Lenin a încercat să justifice ideile susținute în „Ce este de făcut?".

Contrastând puternic cu reacțiile față de „Ce este de făcut?", ideile sale exprimate în editorialele din „Iskra" câștigau mulți adepți și susținători, iar noul partid politic era pe cale să devină deținătorul unui rol important în societate. La începutul anului 1902, consiliul editorial de la „Iskra" a redactat prima variantă a programului și misiunii noului partid. Lucrurile își urmau cursul cu repeziciune și peste numai un an se făceau deja pregătiri pentru cel de-al doilea congres al partidului, dar consiliul editor atrăsese deja atenția poliției din München. Precauți, editorii au hotărât să mute centrul activităților lor, cei tineri plecând astfel la Londra, în timp ce Plehanov rămânea la Geneva.

Capitala Marii Britanii era recunoscută pentru ușurința cu care accepta refugiații în exil. Editorii locuiau în apropierea Muzeului Britanic și Lenin era foarte mulțumit de mediul în care trăia, devenind astfel din ce în ce mai implicat în munca sa. Într-o zi, Lenin a fost vizitat de un tânăr care dorea să se alăture consiliului editorial. Tânărul se numea Lev Troțki și evadase în același an din Siberia. Talentul de scriitor al lui Troțki l-a impresionat pe Lenin, care a propus ca acesta să fie inclus printre editori. Propunerea sa s-a lovit de opoziția lui Plehanov, fiind respinsă, dar Troțki a continuat să participe la întâlnirile consiliului, ca membru colaborator.

ИСКРА

▲ Prima ediție a ziarului „Iskra", tipărită pe 11 decembrie 1900. Deoarece ziarul a fost interzis la München, a fost publicat la Leipzig. Primul număr a fost tipărit în câteva sute de exemplare, iar importanța ziarului în desfășurarea evenimentelor ulterioare avea să devină istorică.

Sala de lectură a Bibliotecii Muzeului Britanic, unde Lenin mergea adeseori după mutarea biroului editorial la Londra. Se spune că Lenin s-a atașat de Londra în special datorită acestui gen de confort cultural.

Peste un timp, editorii ziarului s-au confruntat din nou cu problema mutării nucleului editorial. De data aceasta motivul a fost opinia lui Martov, care susținea că distanța dintre editorii de la Londra și Plehanov, aflat la Geneva, nu era benefică mișcării. Lenin se opuse mutării ziarului, fiind deja dezamăgit de conservatorismul lui Plehanov, dar votul majoritar al colegilor săi a hotărât reapropierea ziarului de Plehanov, sub conducerea căruia avea să fie publicat până în 1905.

Lenin a rămas la Londra pentru organizarea următorului congres al partidului și s-a ocupat în așa fel încât congresul să se desfășoare în avantajul său. Pentru acest lucru, era important ca majoritatea participanților la congres să fie susținători ai ziarului pe care îl conducea.

Congresul partidului a început în iulie 1903. După cum plănuise Lenin, congresul se desfășura în beneficiul său și al liderilor ziarului „Iskra", astfel încât platforma propusă de editori pentru organizarea noului partid a fost adoptată. Cu toate acestea, chiar atunci înăuntrul consiliului editor al „Iskrei" au început să apară fisuri. Pornind de la o dispută între Lenin și Martov pe tema accesului la statutul de membru al partidului, s-a ajuns la formarea a două facțiuni în interiorul partidului.

În cele din urmă, cu ajutorul votului lui Plehanov, facțiunea lui Lenin a câștigat, devenind majoritară. De aici a pornit și denumirea de bolșevici („majoritari", în rusește), dată membrilor ei, în timp ce membrii facțiunii lui Martov au fost denumiți menșevici („minoritari"). Tumultuosul congres ajunsese la final și, deși existau disensiuni în interiorul organizației, Partidul Social Democrat al Muncii era acum gata de acțiune.

O luptă solitară

Intensificarea conflictelor între facțiuni

FACȚIUNEA BOLȘEVICILOR, majoritari în cadrul Partidului Social Democrat al Muncii, avea ca fundament alianța fragilă dintre Lenin și Plehanov. Totuși, în cele din urmă, Plehanov a devenit neîncrezător în ideile lui Lenin, considerându-le dictatoriale, și s-a aliat menșevicilor, facțiunea bolșevică pierzând astfel din putere.

Înfuriat de această întorsătură, Lenin și-a dat demisia din consiliul editorial al ziarului și a protestat vehement împotriva trădării lui Plehanov. În curând avea să regrete aceste acțiuni. Dar între timp pierduse toată puterea pe care o avusese asupra partidului.

În 1904, Lenin a publicat lucrarea „Un pas înainte, doi pași înapoi", în care sunt descrise luptele interne ale partidului din timpul celui de-al doilea congres. Interpretarea evenimentelor era totuși subiectivă, Lenin prezentând lucrurile doar din punctul său de vedere și punând accentul numai pe faptul că fusese trădat. Acest gen de incorectitudine avea să devină pe neașteptate o parte importantă a metodologiei lui Lenin ca politician. Lucrarea a provocat indignare, Comitetul Central al Partidului încercând chiar să oprească difuzarea ei, existând persoane care începuseră să pună la îndoială însăși sănătatea psihică a autorului. În realitate, manevrele politice ale lui Lenin, precum și criticile pe care acestea le-au declanșat, erau în măsură să aducă pe oricine într-o stare vecină cu nebunia.

Starea sănătății lui Lenin se înrăutățise brusc. Începând cu luna iunie a anului 1904, Lenin a plecat împreună cu soția sa în munții Elveției, într-o călătorie de odihnă ce avea să dureze câteva luni. Pierduse toată susținerea de care se bucurase până atunci și se scufunda în prăpastia disperării. Singurul lucru care îl mai motivau era sprijinul soției și al soacrei sale, precum și al câtorva rude și al unui grup restrâns de simpatizanți.

În timpul cât a fost plecat, în cadrul partidului a apărut o mișcare de unificare a celor două facțiuni, dar Lenin nu a vrut să dea curs unei soluții de compromis. A câștigat în schimb colaborarea cu doi scriitori marxiști, împreună cu care va începe publicarea ziarului „Înainte!". Pe 22 decembrie 1904 a fost publicat primul număr al ziarului, care avea mai târziu să-și schimbe numele în „Proletarul", câștigând mulți simpatizanți în Imperiul Rus.

„Duminica sângeroasă"

La începutul anului 1905, o duminică aparent banală avea să intre în istorie, devenind un eveniment marcant în destinului Rusiei. Pe 9 ianuarie, o mulțime de oameni simpli au pornit un marș spre palatul imperial din Sankt Petersburg. Deși manifestanții au fost în câteva rânduri somați să se oprească, aceștia au continuat să avanseze spre palat. Deși marșul era în continuare pașnic, gărzile palatului au intrat în panică, iar comandantul acestora a ordonat deschiderea focului. Au fost uciși sute de oameni neînarmați, care nu făcuseră nimic rău. Această zi tragică avea să rămână în istoria Rusiei sub numele de „Duminica sângeroasă".

▸ Incidentul „Duminicii sângeroase", când sute de civili ruși au fost masacrați. Scopul demonstrației a fost prezentarea unei petiții țarului. Această petiție cuprindea o listă de revendicări de o natură rezonabilă și deloc radicală. Lucrarea aceasta a fost pictată în 1907.

Vestea masacrului a ajuns repede la Geneva, unde se afla Lenin, dar depărtarea l-a împiedicat pe acesta să se implice, neputând decât să urmărească neputincios cursul evenimentelor. Dacă s-ar fi întors atunci în Rusia, exista pericolul să fie arestat, așa că Lenin a ezitat să pornească înspre țara sa natală.

În acel moment, guvernul imperial se afla într-o situație extrem de instabilă. După incidentul „Duminicii sângeroase", în orașele Rusiei au început să se declanșeze frecvent greve, iar activiștii, în special cei din clasa muncitoare, s-au unit în consilii numite „Soviete", acestea apărând pe neașteptate pe tot cuprinsul țării. Liberalii ruși au înființat Partidul Democrat Constituțional, ai cărui membri, pornind de la inițialele KD ale partidului, erau cunoscuți sub numele de Cadeți și și-au exprimat dezacordul față de guvernul aflat la putere. O înfrângere puternică a armatei rusești în războiul cu Japonia a înrăutățit și mai mult situația. Toate aceste evenimente prevesteau zile negre pentru Imperiul Rus.

Incidentul din capitala Sankt Petersburg a avut ca urmare declanșarea unor frecvente greve ale muncitorilor de pe tot cuprinsul țării. Pentru a putea ține piept furiei populației, guvernul țarist trebuia acum să înceapă să facă mai multe concesii.

Imediat ce a fost înștiințat că guvernul rus a început lucrul asupra unor reforme majore, atitudinea lui Lenin s-a schimbat. Pe 17 octombrie 1905, Țarul Nicolae al II-lea a proclamat public dreptul poporului la libertățile civile esențiale și a dat mai multă putere Dumei de Stat, organului legislativ. Această proclamație avea să fie cunoscută sub numele de Manifestul din Octombrie.

Lenin s-a grăbit să se întoarcă la Sankt Petersburg și, împreună cu alți compatrioți, a încercat să mențină aprinse flăcările violenței, dar efortul acesta venea prea târziu. Momentul favorabil revoluției trecuse.

Lenin a hotărât așadar să-și modifice tactica. Considera că prioritățile principale erau consolidarea partidului și răspândirea mesajului acestuia, și de aceea a început să susțină alegerea menșevicilor ca reprezentanți ai partidului în Duma. La congresul partidului de la Helsinki, Lenin nu a luat în considerare opoziția bolșevicilor, și și-a manifestat

DIN CULISE

RĂZBOIUL RUSO-JAPONEZ GRĂBEŞTE REVOLUŢIA

În timp ce Lenin se afla împreună cu soţia sa în vacanţa elveţiană, în celălalt capăt al lumii se purta un război aprig între Rusia şi Japonia. Din cauza unei infrastructuri inadecvate, trupele Rusiei se împuţinau şi astfel a pierdut o serie de bătălii consecutive. Aceste înfrângeri au accentuat criza guvernului ţarist din Rusia.

În iulie 1904 a fost asasinat Viaceslav von Plehve, ministrul de interne al Rusiei şi strategul războiului ruso-japonez. Pe măsura ce situaţia rusă în război continua să se deterioreze, puterea ţaristă a încercat să ducă o politică de liberalizare, dar tocmai acest lucru a făcut posibilă ascensiunea puternică a liberalilor. Masacrul din „Duminica sângeroasă" n-a făcut decât să zguduie şi mai mult autoritatea şubredă a guvernului ţarist.

Armata rusă a pierdut în faţa japonezilor în bătălia de la Liaoyang, iar flota rusească a fost distrusă în timpul bătăliei navale din Marea Galbenă. Aceste două înfrângeri au constituit nişte pierderi decisive pentru Rusia. Cele două ţări au semnat în 1905 Tratatul de la Portsmouth, în urma căruia Rusia a cedat jumătatea sudică a regiunii Sahalin şi a recunoscut peninsula Coreea ca parte a sferei de influenţă a Japoniei.

Ca urmare a înfrângerii Rusiei, haosul ce prevestea revoluţia s-a intensificat. Cadeţii organizaţi de liberali au început să devină de asemenea activi în intensificare situaţiei incendiare de pe scena politică. Rezultatul acestei stări de fapt a fost proclamarea de către Ţar a Manifestului din Octombrie.

Krieg zwischen Rußland und Japan 1904.

▸ Un ziar al vremii anunţă victoria Japoniei în bătălia din Marea Galbenă.

susţinerea pentru propunerea ca membrii partidului să participe în alegerile legislative. Propunerea a fost adoptată de partid.

Lenin se întoarce în exil

Aceasta a fost singura ocazie când Lenin a căutat să obţină o favoare din partea menşevicilor. Din acel moment, avea să susţină întotdeauna numai candidaţi bolşevici ca reprezentanţi în Duma. Totuşi, în ciuda eforturilor acestuia, cei mai mulţi dintre bolşevici, printre care şi Bogdanov, se opuneau alegerilor pentru Duma şi îi erau încă ostili lui Lenin pentru acţiunile sale anterioare de susţinere a menşevicilor. În cele din urmă, bolşevicii nu au candidat la primele alegeri ale Dumei.

Primele alegeri pentru Duma, ţinute în 1906, au fost dominate de către Cadeţi, aceştia câştigând o treime din locurile executivului legislativ. Acest fapt exprima un puternic sentiment antiguvernamental. Îngrijorată, autoritatea guvernamentală a complotat pentru refacerea alegerilor pentru Duma, astfel încât acestea să fie în avantajul puterii. Piotr Stolîpin, Primul Ministru al vremii, răspunzând dorinţei Ţarului, a început un efort susţinut de schimbare a regulilor alegerilor şi de consolidare a poliţiei.

Lenin şi-a dat seama că se afla din nou într-o poziţie periculoasă. Întovărăşit de soţia sa, a plecat spre Elveţia, într-o stare de spirit mai degrabă sceptică. Odată ajuns în Elveţia, se pare că i-ar fi mărturisit soţiei sale că singurul motiv pentru care venise la Geneva era pentru a se îngropa acolo.

În 1908, Lenin şi bolşevicii au mutat din nou cartierul general al partidului, de data aceasta la Paris, şi încă o dată mediul de lucru le era favorabil. În timpul unei întâlniri a mai marilor partidului, s-a hotărât închiderea biroului politic bolşevic, acest lucru ducând la ruptura definitivă dintre Lenin şi Bogdanov. Lenin se găsea acum într-o situaţie de izolare totală.

Poate tocmai pentru a uşura sentimentul de izolare, Lenin a început o relaţie amoroasă cu Inessa Armand. Aceasta se alăturase bolşevicilor din Paris ca interpretă din engleză, franceză şi rusă şi acum ocupa o poziţie înaltă în rândurile lor. Soţia lui Lenin nu aproba relaţia strânsă dintre soţul ei şi Armand, dar se pare totuşi că nu a nutrit niciodată sentimente de antipatie faţă de rivala sa.

În această perioadă a vieţii sale, activitatea lui Lenin a fost modestă, dar în curând avea să apară brusc ocazia pe care o aşteptase timp îndelungat.

In cadrul unei întâlniri a conducătorilor partidului, ţinută la Paris în mai 1911, Lenin a primit însărcinarea de a organiza congresele partidului. Avea apoi să se folosească de această responsabilitate pentru a organiză congresele în avantajul său, şi în consecinţă congresul următor, ţinut la Praga, a fost dominat de facţiunea bolşevică. Selecţia reprezentanţilor partidului avea să fie făcută de acum înainte după voinţa lui Lenin, acesta având acum control absolut asupra Partidului Social Democrat al Muncii. Menşevicii au reacţionat puternic împotriva maşinaţiunilor lui Lenin şi, avându-l pe Troţki în frunte, au organizat un congres independent. Acest moment avea să marcheze ruptura definitivă dintre cele două facţiuni.

▲ Trupe japoneze lansând focuri de artilerie asupra forţelor militare ruseşti. Rusia a suferit înfrângere după înfrângere în războiul contra Japoniei, început în 1904. Acest lucru avea să accentueze criza guvernului ţarist, grăbind declanşarea revoluţiei în ţară.

▲ Prim-ministrul Piotr Stolîpin, ales în funcţie ca urmare a unui joc politic al Ţarului. Stolîpin a reformat sistemul electoral pentru a favoriza menţinerea guvernului ţarist. Tot el a început lucrul la reforma în agricultură ce includea proprietatea privată.

Teoria imperialismului

Manevrele spionajului secret

ÎN APRILIE 1912 a fost publicat primul număr al ziarului Partidului Social Democrat al Muncii, „Pravda" (Adevărul). În timpul acesta Lenin se afla departe de țară, la Paris, și nu putea participa în nici un fel la procesul editorial. A reușit în schimb să facă o mișcare care îi permitea totuși să-și mențină influența. Nu se putea întoarce în Rusia, unde risca să fie arestat, dar s-a stabilit la Cracovia, în Galiția, teritoriul ce corespunde Poloniei actuale, fiind astfel mult mai aproape de scena evenimentelor din Sankt Petersburg. De aici îi era mult mai ușor să țină legătura cu bolșevicii din Rusia.

Factorii principali care i-au permis lui Lenin să-și exercite influența asupra partidului în ciuda faptului că se afla în afara țării au fost activitățile de spionaj ale Ohranei, poliția secretă din timpul regimului țarist și infiltrarea membrilor acesteia printre bolșevici. El a oferit în secret informații despre membri ai partidului și editori de la „Pravda" care i se opuneau, informațiile ducând la arestarea acestora. Mai mult decât atât, pentru a provoca interzicerea publicării ziarului, Lenin a cultivat o relație cu editorii care îi permitea să publice adeseori articole, ele imprimând ziarului un ton editorial mult mai radical.

În 1913, Lenin și soția sa au închiriat o locuință într-un orășel de țară, la sud de Cracovia. Această mutare se datora sănătății șubrede a Nadejdei, care suferea de boala Basedow-Graves. Cuplul s-a bucurat pentru un timp de aerul curat, dar condiția soției nu s-a ameliorat și aceasta a trebuit să sufere o operație chirurgicală în Elveția.

După operația soției sale, Lenin s-a întors în Galiția și s-a concentrat asupra situației mariajului său.

▸ Lenin citind „Pravda". La începuturile sale, ziarul era finanțat și de donațiile modeste ale muncitorilor, și majoritatea conținutului acestuia consta în comunicate către proletariat.

▲ O fotografiei a mamei lui Lenin, Maria, spre sfârșitul vieții ei. A fost o femeie puternică care a reușit să-și întrețină familia după moartea soțului ei. A murit în iulie 1916, la 81 de ani.

A hotărât să pună capăt aventurii amoroase cu Inessa Armand, dorind totuși să mențină o relație de prietenie cu aceasta. Inessa nu a fost încântată de schimbare și i-a scris implorându-l să revină asupra deciziei, dar se pare că hotărârea lui Lenin a rămas neschimbată. Vor rămâne prieteni până la moartea Inessei, lucrând de multe ori împreună.

Faptul că în această perioadă Lenin a fost preocupat mai degrabă de lucruri străine revoluției a permis apariția haosului printre bolșevici. La acest lucru a contribuit și ascensiunea lui Roman Malinovski care, la propunerea lui Lenin și susținut de acesta, avea să ajungă printre conducătorii bolșevicilor, în 1912 fiind ales reprezentant al acestora în Duma. Dar existau zvonuri că Malinovski ar fi fost un agent secret al Ohranei și, confruntat cu ostilitatea colegilor săi, acesta a demisionat din funcția sa. Lenin a fost foarte afectat de acest fapt, având încă încredere în onestitatea protejatului său. După Revoluția din Octombrie, odată cu accesul la arhivele Ohranei, avea să iasă la iveală faptul că Malinovski fusese într-adevăr agent al poliției secrete, fiind unul dintre cei mai importanți informatori cu privire la activitățile bolșevice.

Orașele în care a trăit Lenin în timpul lungului său exil	
1900	Zürich și München
1902	Londra
1903	Geneva
1905	Sankt Petersburg
1906	Kokkola (în Finlanda)
1908	Geneva, Londra și Paris
1912	Cracovia (în Polonia)
1914	Berna (în Elveția)
1916	Zürich

CĂLĂTORII ÎN TIMP

O ISTORIE A CĂLĂTORIILOR ÎN EXIL DE-A LUNGUL EUROPEI

Lenin a trăit în exil din 1900 până în 1917 și, cu excepția perioadei primei revoluții ruse, nu a pus piciorul pe pământ natal. În Rusia, poliția secretă țaristă, cunoscută sub numele de Ohrana, supraveghea atent activiștii antiguvernamentali, iar dacă Lenin rămânea în țară putea fi arestat sau chiar omorât. Pentru același motiv, mulți activiști ai timpului erau forțați să-și conducă activitățile din afara Rusiei. Deoarece corespondența venită din străinătate era controlată, capacitatea de a transmite mesaje prin articole de ziar semnate cu pseudonime era extrem de importantă.

Poate deprimat din cauză că nu putea fi mai activ în Rusia, Lenin s-a plâns odată unui prieten că el nu cunoștea cu adevărat țara sa natală, cunoscând numai câteva orașe ale ei - Sankt Petersburg, Simbirsk și Kazan.

De-a lungul vieții lui Lenin au fost mai multe momente când viața lui se afla în pericol. Odată, plecând de la o adresă conspirativă și îndreptându-se spre Geneva, Lenin a încercat să traverseze lacul pe gheață. Gheața a cedat la un moment dat și Lenin era cât pe ce să cadă în lac, unde cu siguranță ar fi murit. Se spune că ulterior Lenin ar fi spus că aceasta ar fi fost o moarte extrem de stupidă.

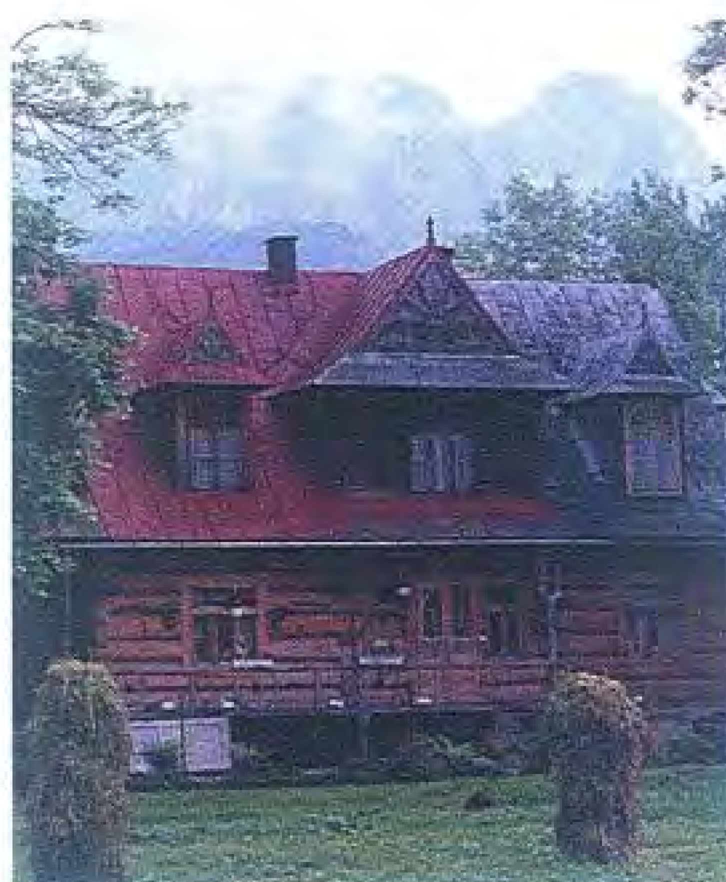
Dacă Lenin s-ar fi înecat atunci în apa înghețată, se poate ca revoluția rusă să nu se fi produs niciodată.

Un război ce trebuia pierdut

Lenin avea să se găsească în curând în fața unui alt moment decisiv. Totul a pornit de la un asasinat la Saraievo. Acest incident avea să devină catalizatorul unor schimbări bruște în cadrul relațiilor diplomatice dintre mai multe țări europene, și previziunile diplomaților conform cărora un conflict militar la scară largă ar putea să fie evitat, aveau să se dovedească false. Națiunile Europei erau împărțite în două tabere gata de luptă. Primul război mondial începuse.

În acea perioadă, Lenin locuia în Galiția, teritoriu aparținând unei țări implicate în război: Imperiul Austro-Ungar. Deoarece acesta era inamic al Rusiei în război, siguranța lui Lenin a devenit o prioritate mai mare ca niciodată. Suspectat de spionaj în favoarea Rusiei de către autoritățile austro-ungare, Lenin a fost nevoit să fugă împreună cu soția sa în Elveția.

După plecarea sa din Galiția, Lenin a putut să urmărească și să înțeleagă cu adevărat Marele Război. Deși o figură centrală în cadrul mișcării socialiste internaționale, Lenin criticase Partidul Social Democrat German pentru sprijinirea războiului. Acum înțelegea însă că, pentru ca în Rusia să izbucnească o revoluție capabilă să îl înlăture pe țar, era important ca țara sa să piardă acest război împotriva Puterilor Centrale, această înfrângere devenind în schimb catalizatorul unei victorii revoluționare. Lenin credea cu tărie că, odată întâmplat acest lucru în Rusia, revoluția se va răspândi cu repeziciune și în celelalte state ale Europei. Astfel Lenin a început să susțină ideea războiului civil pe tot cuprinsul Europei, subliniind faptul că transformarea războaielor dintre imperii în războaie civile era datoria cea mai importantă a mișcării socialiste. Se pare că Lenin a fost mai degrabă indiferent la imensa suferință provocată de război, justificând acest lucru prin convingerea sa fermă conform căreia deciziile politice nu trebuia să fie afectate de sentimentalism.

▲ Obosiți de viața urbană, Lenin și soția sa se retrăgeau pentru a se odihni într-o casă vacanță pe care o închiriaseră în Galiția.

Armata rusă avansează spre liniile de front germane. Dar, deoarece Rusia începuse războiul cu trupe insuficient mobilizate și organizate, armata rusă avea să sufere multe înfrângeri în luptele împotriva nemților. Incompetența conducătorilor militari avea să înfurie și mai mult poporul rus.

Conceperea planului pentru revoluție

Asertiunile lui Lenin aveau însă din ce în ce mai puțini adepți. Majoritatea liderilor bolșevicilor din Rusia fuseseră arestați, iar „Pravda" fusese interzis. Lenin le-a scris bolșevicilor rămași în libertate, încercând să-i convingă să-și continue activitățile, dar pentru ca cererea sa să aibă un rezultat favorabil era nevoie de mai mult decât o simplă scrisoare.

Afirmațiile lui Lenin conform cărora înfrângerea militară a Rusiei și declanșarea războaielor civile pe tot cuprinsul Europei erau necesare pentru izbucnirea revoluției au fost criticate de pe mai multe poziții, și astfel Lenin s-a înstrăinat încă o dată de camarazii săi. Singurii săi susținători erau din nou doar soția sa și un grup restrâns de bolșevici.

Incidente ulterioare aveau să continue să accentueze izolarea lui Lenin. Mama soției sale avea să moară în martie 1915. Aceasta fusese unul dintre puținii oameni cu care Lenin putea avea conversații libere și deschise și dispariția ei avea să îl afecteze profund. Moartea propriei sale mame, un an mai târziu, a înrăutățit și mai mult situația. Lenin nu a putut nici măcar să ia parte la înmormântarea acesteia, deoarece chiar sub motivul înmormântării unei rude apropiate, o întoarcere în Rusia putea deveni extrem de periculoasă, ducând la arestul sau chiar la moartea sa.

În această perioadă Lenin a simțit mai puternic decât oricând nevoia de a urgenta revoluția. Dacă Rusia ieșea victorioasă din Marele Război, flacăra revoluției s-ar fi stins. Lenin a analizat mai multe evoluții posibile ale acestui scenariu și a ajuns la concluzia că totuși ele vor putea fi subordonate revoluției începute deja de bolșevici. Cu toate acestea, rămânea preocupat de ideea formei pe care un guvernul socialist post-revoluționar avea să o ia.

Lenin, Nicolai Buharin și alți bolșevici din Elveția au început să proiecteze conceptul noii Rusii post-țariste. Au folosit ca sursă de inspirație mișcarea proletariatului rus de la 1905. Nu puteau oare sovietele, organizate asemenea muncitorilor de atunci, să fie folosite pentru răspândirea socialismului? Pornind de la aceasta idee, Lenin a început să se concentreze asupra lucrurilor care să evidențieze fezabilitatea conceptului său.

Această acțiune a început prin recitirea operelor lui Marx și Engels, urmată de cercetarea operelor filosofilor pe care cei doi îi influențaseră. Lenin însuși avea apoi să scrie o lucrare despre economiile capitaliste. Materialele necesare în etapa de cercetare urmau să sosească din toată lumea și Lenin avea să folosească drept surse 148 de cărți și 232 de eseuri. În cele din urmă, manuscrisul a fost terminat și publicat în 1917 sub titlul „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului". Lucrarea nu a fost însă publicată în Rusia țaristă, deoarece flacăra revoluției ce avea să îl înlăture pe țar ardea din ce în ce mai puternic.

Un nou conducător

Cele mai lungi opt luni

TOTUL A ÎNCEPUT LA SFÂRȘITUL lunii februarie a anului 1917, odată cu izbucnirea unor greve ale muncitorilor din Petrograd, noul nume al orașului Sankt Petersburg, ales pentru sonoritatea lui slavă. Muncitorii sufereau din cauza lipsei de alimente precum și a îngreunării condițiilor de muncă. Demonstrațiile s-au extins, și în curând mișcarea a devenit o forță scăpată de sub control. Chiar și oameni ce nu aparțineau clasei muncitoare participau la manifestații. Revoluția din Februarie începuse.

În martie, pierzând susținerea armatei, care se alăturase demonstranților, Țarul Nicolae al II-lea a fost nevoit să abdice, și acest lucru avea să însemne sfârșitul dinastiei ce condusese Rusia vreme de trei secole. Gheorghi Lvov, de la Partidul Constituțional Democratic și Alexandr Kerenski, de la Partidul Socialist Revoluționar, au organizat o coaliție, înființând un guvern provizoriu. Guvernul provizoriu avea rolul de a înlocui autoritatea țarului, iar Lvov avea funcția de prim-ministru.

Lenin și soția sa au fost copleșiți de bucurie la auzul veștii izbucnirii revoluției, împărtășind entuziasmul cu ceilalți tovarăși exilați. Lenin a trimis telegrame cu instrucțiuni pentru bolșevicii din țara, dar a simțit că era necesar să se întoarcă în Rusia cât mai curând cu putință. Știa că greșelile comise în 1905 nu trebuia repetate. Primind din partea guvernului german permisiunea de a călători pe teritoriul țării, Lenin a pornit spre Rusia. Guvernul german îi acordase permisiunea de călătorie socotind că prezența revoluționarului în Rusia avea să slăbească de fapt puterea țării, Lenin promițând autorităților germane că se va ocupa să creeze astfel de condiții în Rusia încât aceasta să fie obligată să iasă din războiul împotriva Germaniei.

▸ După ce Lenin s-a întors la Petrograd, s-a folosit de publicarea „Tezelor din aprilie" pentru a face cunoscută opoziția sa față de guvernul provizoriu. Odată ce i-a convins pe bolșevici de ideile sale, s-a concentrat apoi să-i aducă de partea revoluției pe soldați, țărani și muncitori.

▾ Pașaportul fals folosit de Lenin pentru a ajunge în Finlanda. Se deghizase cu ajutorul unei meșe de păr și a unei șepci și răzându-și barba. Unii susțin că cel care l-a bărbierit pe Lenin nu era altul decât celebrul Iosif Stalin.

În seara zilei de 3 aprilie, după o lungă călătorie într-un tren de marfă, Lenin a ajuns în gara din Petrograd și în zilele următoare a publicat strategia revoluționară pe care o concepuse în timpul călătoriei, sub titlul „Tezele din aprilie". Esența acestei strategii consta în înlăturarea prin forță a guvernului provizoriu și negocierea păcii cu țările cu care Rusia se afla în război, punând astfel capăt acestuia.

Majoritatea bolșevicilor care au luat cunoștință de această strategie a lui Lenin au desființat-o, considerând-o un act insurecționist de pură brutalitate, dar într-un final, printr-un discurs elocvent, Lenin a reușit să-i convingă, câștigându-i de partea sa. Discursurile sale nu erau de fapt deloc extraordinare, dar prestanța sa de lider incoruptibil și consecvent cu idealurile sale de luptă în favoarea maselor atingea întotdeauna o coardă sensibilă în inima audienței. La finalul discursului a strigat de pe podium sloganul său revoluționar: „Toată puterea - sovietelor!"

Șarmul și atitudinea lui Lenin l-au propulsat încă o dată în fruntea bolșevicilor. Pe măsură ce condițiile de trai din Rusia se înrăutățeau, nemulțumirea maselor față de guvernul provizoriu se intensifica. Nimeni nu putea ști când avea să se sfârșească Marele Război și soldații dezertau de pe front în număr mare. Armata din jurul capitalei își îndrepta și ea nemulțumirea spre guvernul provizoriu, situația devenind astfel din ce în ce mai prielnică lui Lenin și bolșevicilor.

Pe 7 iulie, Kerenski a devenit prim ministru, prin înlăturarea lui Lvov și a ordonat arestul în masă al liderilor bolșevici, urmărind prin aceasta subminarea forțelor revoluționare. Lenin și-a ras barba, a făcut rost de o perucă, și deghizat astfel a fugit spre o ascunzătoare în Finlanda. Avea să rămână în Finlanda până la mijlocul lui septembrie, consacrându-și tot acest timp scrierii unei noi lucrări, „Statul și revoluția".

Lenin s-a întors pe ascuns la Petrograd la începutul lunii septmebrie, și a început să discute cu figurile centrale ale bolșevicilor despre punerea în

Omul-cheie

PRIM MINISTRUL KERENSKI

Alexandr Kerenski a fost al doilea și ultimul prim ministru al guvernului provizoriu din Rusia. El și Lenin aveau câteva lucruri în comun. Amândoi erau din Simbirsk, iar directorul școlii unde învățase Lenin, cel care scrisese personal în carnetul de note al lui Vladimir despre rezultatele sale extraordinare, era Feodor Kerenski, tatăl lui Alexandr Kerenski. Faptul că, deși având rădăcini comune, cei doi aveau să ajungă în taberele opuse ale revoluției este un amănunt istoric interesant.

La două luni de la Revoluția din Februarie, Kerenski a devenit ministru de război, autoinvestindu-se apoi și Conducător Suprem al Armatei. Deși și-a concentrat toată energia pentru consolidarea poziției Rusiei în război, armata rusă a suferit totuși numeroase înfrângeri, iar acest lucru a ușurat activitatea bolșevicilor, care instigau la revoluție în rândul soldaților și civililor nemulțumiți. Kerenski se temea de faptul că bolșevicii puteau primi mai multă susținere din partea maselor, și astfel a încercat să-i reprime pe liderii revoluționari în iulie 1917. Lenin a reușit să scape, fugind în Finlanda, dar Troțki și alte figuri importante ale bolșevicilor au fost arestați.

Cu tot zelul său belicos, Kerenski era mai degrabă un prim ministru slab, și la un moment dat a avut nevoie chiar de ajutorul bolșevicilor pentru a înăbuși o lovitură de stat inițiată de generalul Lavr Kornilov. Mai mult decât atât, cu acea ocazie Kerenski a înarmat gărzilor roșii bolșevice, pentru a se lupta cu oamenii lui Kornilov. Aceste arme aveau să rămână în posesia bolșevicilor, lucru care avea să îi ajute în izbânda revoluției. În primele zile ale Revoluției din Octombrie, Kerenski s-a închis în palatul de iarnă din Petrograd. A încercat să oprească avansul forțelor revoluționare prin ridicarea podurilor de acces spre palat, însă crucișătorul Aurora, echipajul căruia își declarase sprijinul față de bolșevici, a navigat pe râul Neva spre palat și și-a îndreptat tunurile către clădire. Kerenski a părăsit palatul deghizat în femeie. A reușit cu greu să iasă din Petersburg și a fugit la Paris. De aici a plecat în Statele Unite ale Americii unde a dus viața unui simplu emigrant.

◂ Kerenski în 1967. A trăit în exil în Statele Unite ale Americii până la moarte, în 1970, ocupând-se de scrierea memoriilor sale.

aplicare a planului său de răsturnare a guvernului provizoriu. În zilele de 24 și 25 octombrie conducătorii guvernului provizoriu au fost arestați și armata revoluționară a ocupat Petrogradul. Aceste evenimente aveau să devină cunoscute sub numele de Revoluția din Octombrie. Primul ministru Kerenski a reușit să fugă și, la conducerea unui mic batalion de soldați rămași fideli guvernului, a încercat să recucerească Petrogradul, dar a fost învins cu ușurință de armata revoluționară. Odată cu această victorie, forțele bolșevice au acaparat puterea în Rusia.

Revoluționarii devin ținte

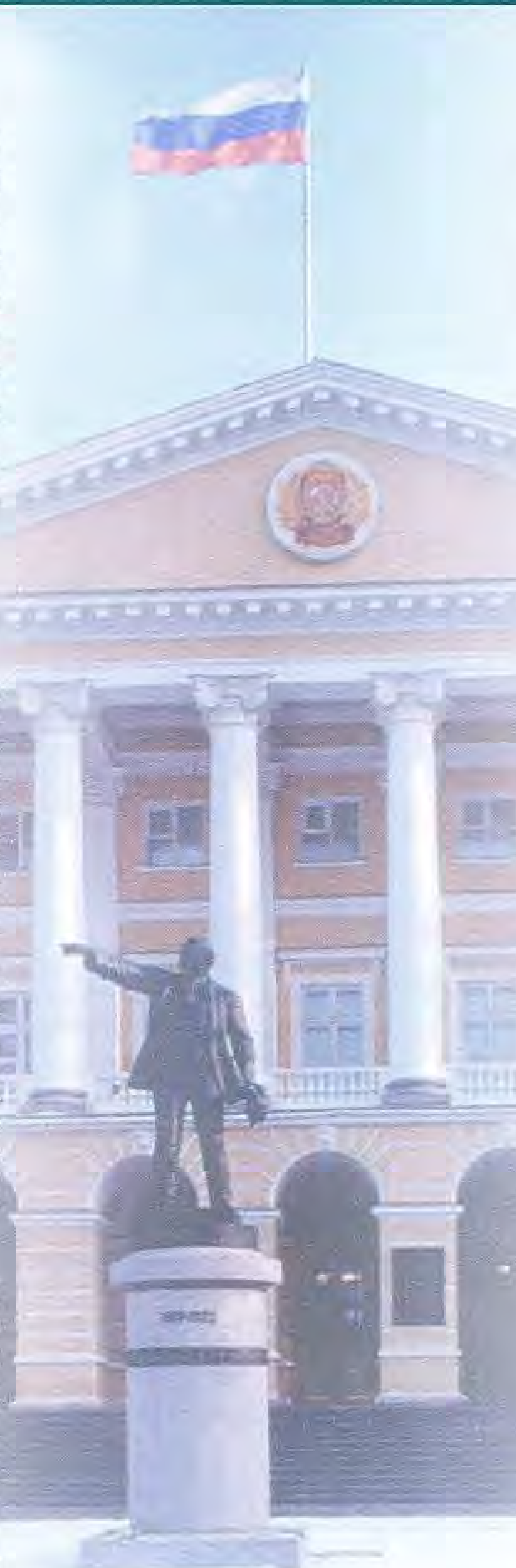
După Revoluția din Octombrie, Lenin a devenit atât de absorbit de pregătirea decretelor sale istorice, încât abia mai avea timp să doarmă. Primul lucru pe care trebuia să îl expună era structura noii puteri a țării. Aceasta avea să fie adusă la cunoștință în sovietele care colaboraseră la succesul revoluției. A fost proclamată victoria revoluției socialiste și s-a înființat guvernului sovietic, iar Lenin a fost ales de către Consiliul Sovietelor președinte al Consiliului Comisarilor Poporului. Iosif Stalin a fost pus în funcția de Comisar al Poporului pentru Afacerile Naționalităților, iar Troțki, care se întorsese la aripa bolșevică, a devenit Comisar al Poporului pentru Afacerile Externe. Sistemul conducerii bolșevice fusese aproape definitivat.

Bolșevicii și figurile principale ale noului guvern, care acum avea denumirea de Soviet al Comisarilor Poporului, se întâlneau adesea la Institutul Smolnîi din Petrograd. Lenin și soția sa chiar aveau domiciliul în institut și pentru Lenin era așadar foarte convenabil să-și exercite influența asupra bolșevicilor și membrilor sovietelor chiar de acasă. Cu toate acestea, bolșevicii nu au obținut majoritatea voturilor în Adunarea Constituantă ținută în noiembrie 1917. Lenin i-a sfătuit pe membrii partidului său să ignore rezultatele alegerilor. Plănuise să se folosească de toate forțele pe care le avea la dispoziție pentru a desființa Adunarea Constituantă și a acapara puterea absolută. Totodată, cu scopul de a elimina opoziția politică, Lenin a emis pe 20 decembrie decretul prin care era înființată Ceka, abreviere de la Comisia Extraordinară pe întreaga Rusie pentru combaterea contrarevoluției și sabotajului.

În timpul acestei perioade instabile, Lenin a fost atacat de teroriști pe când se întorcea acasă dintr-o călătorie în străinătate. Din fericire pentru el, a scăpat nevătămat, dar acest incident prevestea că aceste acte de violență direcționată către Lenin se vor mai repeta. Lenin credea însă că era imposibil ca el să moară, având în vedere că revoluția abia începuse.

Violența se intensifică

Lenin devenise conducătorul de facto al Rusiei, și se confrunta cu problema poziției pe care Rusiei trebuia să o adopte în Marele Război, în care erau încă implicate marile puteri ale Europei. Deși prioritate avea bineînțeles apărarea țării, bolșevicii se opuneau totuși cu tărie începerii negocierilor de pace. Decizia semnării unui tratat de pace a fost luată într-un final, chiar înainte ca armata germană să invadeze capitala Rusiei. Odată semnat tratatul de pace de la Brest-Litovsk, Rusia a fost forțată să accepte niște stipulații nefavorabile. Mai mult, pentru că în tratat nu se afla nici o garanție a faptului că Germania nu avea să mai atace Rusia, s-a decis imediat mutarea capitalei mai departe de linia frontului german, la Moscova.

▲ Institutul Smolnîi, care a fost folosit ca sediu al cartierului general al bolșevicilor până la mutarea capitalei la Moscova. Înainte de a fi pus în aplicare, planul Revoluției din Octombrie a fost conceput aici. Lenin și soția sa au locuit pentru o vreme în clădirile institutului.

▲ Țarul Nicolae II și familia sa, care a avut o soartă crudă. Această fotografie a fost realizată înaintea Revoluției din 1917. Țarina Alexandra a fost nepoata Reginei Victoria a Angliei.

În noua capitală, sistemul autocratic al lui Lenin s-a înăsprit și mai mult. Ceka și Armata Roșie erau răspândite pe tot cuprinsul teritoriului, urmărind reprimarea Cadeților, a membrilor Partidului Socialist Revoluționar, a menșevicilor, și a tuturor celor care nu se conformau liniei politice a bolșevicilor. Bolșevicii au dat partidului lor noul nume de Partidul Comunist Rus, și au făcut clară politica lor de implementare a noii societăți socialiste.

Dar proviziile insuficiente de hrană deveniseră o problemă majoră în orașe. Lenin a ordonat să li se dea arme muncitorilor și aceștia să meargă la proprietățile moșierilor și să ia proviziile pe care le găsesc, folosind forța dacă era necesar, fără îndurare față de oricine li s-ar împotrivi. Acest lucru i-a provocat și mai tare pe revoluționari, aceștia începând în curând să ceară execuția publică, prin spânzurare, a unor moșieri însemnați. Lenin simțea că era necesară terorizarea contrarevoluționarilor. Acum, pentru el, menținerea poziției sale în fruntea Consiliului Comisarilor Poporului devenise singura sa rațiune de a fi.

În zorii zilei de 17 iulie a anului 1918, a avut loc un eveniment cu valoare de simbol pentru schimbarea ce se petrecuse la conducerea Rusiei. Ultimul țar, Nicolae al II-lea, împreună cu toți membrii familiei sale, a fost împușcat. Dinastia Romanov, care condusese Rusia timp de secole, acum apusese. Metodologia politică a lui Lenin devenise cu adevărat plină de cruzime.

Violența politicii lui Lenin avea să sporească posibilitatea declanșării unui război civil în Rusia. Ofițerii fostei Armate Imperiale Ruse se aflau peste tot de-a lungul întinsului teritoriu, având în subordine trupe numeroase. Aceste forțe căpătaseră numele de Armata Albă, pe când forțele noii autorități erau cunoscute sub numele de Armata Roșie. Cele două tabere au purtat bătălii în fiecare regiune a Rusie, într-un război civil ce avea să dureze câțiva ani, dar într-un final Armata Roșie, organizată de Troțki, a învins și albii au fost zdrobiți.

Pe 30 august 1918, Lenin a fost încă o dată ținta unui atentat. De data aceasta a fost împușcat, gloanțele pricinuindu-i două răni grave. A reușit să supraviețuiască, dar se pare că din acest moment starea sănătății sale a început să se înrăutățească. Spre sfârșitul aceluiași an s-a încheiat Primul Război Mondial. Când a aflat aceasta, Lenin a informat autoritățile germane că Rusia denunță Tratatul de la Brest-Litovsk. Germania fusese învinsă în Marele Război, și Lenin era sigur că într-o bună zi va izbucni și acolo o revoluție socialistă, chiar dacă deocamdată nu existau semne de revoltă înăuntrul societății germane.

Către sfârșitul luptei

◂ Lenin împreună cu soția, în satul Gorki, într-o fotografie din 1922. De acum înainte, sănătatea lui Lenin avea să se înrăutățească continuu.

O nouă politică economică

ADMINISTRAȚIA PARTIDULUI COMUNIST rus care repurtase victoria în războiul civil a căpătat controlul complet asupra marilor orașe din Rusia. Lenin continua să se gândească la lupta revoluționară. El spera că succesul revoluției în Rusia avea să ducă la răspândirea socialismului pe tot cuprinsul Europei, apoi în întreaga lume. Pe 7 mai 1920, șeful statului polonez Józef Piłsudski a invadat orașul Kiev din Ucraina, un incident ce avea să ducă la un conflict armat între Rusia și Polonia.

Armata Roșie a invadat Polonia, dar a suferit o mare înfrângere în bătălia de la Varșovia. Lenin a fost șocat când a aflat de această înfrângere. Astfel se năruiau planurile lui de formare a unei federații socialiste cuprinzând Rusia și restul Europei. Lenin simțea că dacă ideea socialismului universal avea să izbândească în Europa, toate problemele socio-politice ale continentului ar fi fost rezolvate.

Lenin se vedea obligat să-și schimbe strategia. El se opunea introducerii unei noi politici economice (în limba rusă „Novaia Ekonomiceskaia Politika" sau prescurtat „NEP"). Această politică prevedea reformarea sistemului de colectare a recoltei de la țărani, înlocuind „comunismul de război" cu o abordare mai liberală, în care țăranii puteau să-și păstreze o parte din recoltă pentru a o vinde. Pentru bolșevici, care își doreau un control economic total asupra țării, caracteristicile de economie de piață ale NEP-ului erau extrem de iritante.

La următorul congres al partidului, însă, în loc să se dezbată NEP-ul, discuțiile s-au axat pe problema sindicatelor, noua politică economică nefiind analizată. Pe parcursul congresului s-a petrecut un incident care a distras atenția delegaților. Pe insula Kronstadt, o bază militară fortificată a flotei ruse, a izbucnit o revoltă a marinarilor sovietici împotriva primului guvern bolșevic și armata roșie a fost trimisă pentru a înăbuși revolta. În tot acest haos, NEP-ul a trecut prin legislativ relativ ușor și a fost pus în aplicare din aprilie 1921. Mulțumită, în parte, acestei noi politici economice, Rusia începea să dea semne de normalizare.

O adunare internațională a comuniștilor de pe tot globul, Cominternul, s-a ținut la Moscova, pe 23 iunie 1921. Cu câteva zile înainte de sfârșitul congresului, un Lenin extenuat și-a dat seama că nu o să poată să participe la ceremonia de închidere a congresului, dezamăgind astfel masele de oameni care s-au adunat ca să-l vadă. Sănătatea lui Lenin începuse deja să se deterioreze.

Bolșevicii și-au instalat primul guvern la Petrograd, dar în martie 1918, au decis să-l mute la Moscova. Petrogradul era mai dificil de apărat, fiind mai aproape de graniță și mai greu de aprovizionat.

O casă mare

Lenin suferea de migrene cronice și de insomnie și, deoarece starea lui de sănătate se înrăutățea, Lenin nu mai reușea să lucreze în program normal. Doctorul său a insistat să ia un concediu prelungit. În această perioadă de convalescență, Lenin s-a mutat în satul Gorki, dar a continuat să conducă ședințe ale diverselor comitete și consilii. Politica devenise o parte integrantă a ființei lui Lenin și devenise deja imposibil să separi omul de politică.

În cele din urmă, Lenin s-a mutat într-o casă mare din satul Gorki, dar neliniștea lui nu l-a părăsit. Casa și vecinătățile ofereau un loc minunat pentru un bolnav în convalescență și Lenin avea la dispoziție și un automobil pe care putea să-l folosească pentru a se plimba. Însă boala care îi provoca suferința lui Lenin nu era de natură fizică. Îl deranja faptul că nu mai putea să lucreze la capacitate maximă.

Lenin a continuat să trăiască la Gorki, călătorind din când în când până la Moscova.

În interiorul partidului a existat o dezbatere dacă Lenin avea să fie trimis ca reprezentant al partidului la întâlnirile internaționalei socialiste. În final s-a ajuns la concluzia că riscul unui atentat la viața lui era mult prea mare ca să poată îndeplini acest rol. Sănătatea din ce în ce mai precară a lui Lenin îl făcea să-și piardă din influența sa în partid.

Pe 23 aprilie 1922, Lenin a primit un sfat din partea doctorului său despre cum să scape de durerile de cap. Doctorul recomandase de asemenea ca gloanțele din capul lui Lenin să fie extrase chirurgical, însă operația nu avea să fie eficientă. O lună mai târziu, Lenin a suferit primul său atac. Deși nu a murit, întreaga parte dreaptă a

◂ Rolls Royce-ul oficial folosit de Lenin. A fost modificat radical pentru a face față teribilelor ierni rusești. Obiectul care seamănă cu o omidă, este șenila unui tanc care a fost montată pe acest Rolls Royce.

corpului său era de acum paralizată și vorbea cu mare dificultate. Cu toate acestea, imediat ce a început să se simtă mai bine, Lenin s-a îndreptat către Kremlin, zicând că vrea să ia din nou hățurile puterii în mâinile sale. Lenin nu putea să suporte ideea că alți membri de partid foloseau puterea care îi aparținuse numai lui.

La al 11-lea mare congres, Lenin a trimis ordine din casa sa de la Gorki: membrii de rând ai comitetul central al partidului comunist trebuia înlocuiți. Figuri importante din partid vroiau să scape de comitetul central. Comitetul central a tras concluzia că Lenin își pierde simțul echilibrului politic.

▴ Liderii bolșevici. În stânga este Lenin, iar la dreapta sa – Troțki. La dreapta lui Troțki este Stalin. Lenin îi considera pe Stalin și Troțki drept cei mai puternici oameni din partid.

Unde se află puterea

Inițiativele politice expediate de Lenin din satul Gorki erau adesea în contradicție cu interesele conducerii partidului și până să-și dea seama, prietenul lui Lenin de nădejde, Stalin, devenise dușmanul lui ideologic. Se spune că la un moment dat Stalin și-ar fi dat jos masca de adjutant credincios și, aruncând-o departe, și-ar fi propus să pună mâna pe puterea deținută de Lenin.

În octombrie 1922, Lenin a ignorat complet sfaturile doctorului său și s-a întors hotărât la Kremlin. S-a folosit de toate resursele sale ca să devină președintele comitetului central și apoi a luat parte la congresul internațional al comuniștilor. Lenin însă nu mai reușea să-și ascundă starea fizică deplorabilă față de cei din jur.

Pe 13 iunie a aceluiași an Lenin suferise un nou atac cerebral și a fost obligat să urmeze tratamentul prescris de doctor – liniște absolută. Lenin vedea cum se apropie sfârșitul vieții sale și și-a dictat testamentul politic. Lenin se temea de o scindare la vârful partidului și de posibilele lupte interne. Lenin se gândea la Stalin și la Troțki ca la posibilii săi succesori, dar nu i-a numit niciodată ca atare. Asta se datora, fără îndoială credinței lui Lenin că pentru ca ideile cuiva să se realizeze, acele idei trebuie realizate chiar de persoana în cauză.

Pe 21 ianuarie 1924 Lenin a suferit al treilea atac, care l-a făcut să-și piardă aproape complet controlul asupra corpului său. Avea să își petreacă viața ca un invalid la Gorki. Dar în aceeași zi, a intrat în comă din cauza unui infarct. La ora 18.50, în prezența soției și a surorii sale Maria, Lenin a murit la vârsta de 53 de ani.

Conform dorințelor sale, autoritatea politică a lui Lenin nu a fost transferată nimănui. După cum a prezis în „testamentul politic", partidul s-a scindat și în cele din urmă, Iosif Stalin a obținut puterea absolută.

Biblioteca de amintiri

„ȘAHUL ESTE DOAR UN JOC"

Lenin a fost un iubitor al jocului de șah toată viața sa, dar în același timp el a crezut că șahul este doar un joc și nimic mai mult. A învățat să joace când era încă adolescent. După ce s-a mutat la Kazan, ca să meargă la facultate, devenise deja un pasionat al jocului. După spusele soției lui Lenin, în timpul vieții din exil, Lenin juca șah de la răsăritul până la apusul soarelui. Lenin era un entuziast prin natura sa, și deși credea că șahul nu e decât un joc, el și-a folosit ascuțimea minții în acest joc la fel cum ar fi făcut-o în rezolvarea unei probleme politice serioase.

Scopul lui Lenin în cursul jocului nu era victoria, ci plăcerea unui joc corect. Lenin era foarte strict în ceea ce privește regulile jocului. Când se confrunta cu un adversar mai puternic, îi cerea imperturbabil să joace cu handicap, iar când juca cu un adversar mai slab, se oferea voluntar să joace chiar el cu handicap. Asta crea un joc mai echilibrat. Daca partenerul său refuza să joace în conformitate cu aceste adăugiri, Lenin se plângea că o partidă între adversari de calibre diferite nu era deloc interesantă.

▸ Lenin jucând șah cu Bogdanov la reședința lui Gorki pe Insula Capri, în Italia.

Umbra violențelor se răsfrânge asupra revoluției maselor

1917 a fost anul de cotitură în istoria rusă. Puterea teribilă a revoluției clasei muncitoare a distrus dinastia care timp de trei secole stăpânise Rusia. Fusese înlăturată vechea putere astfel încât deciziile să revină poporului? Lupta revoluționarilor abia începea...

Sfârşitul perioadei țariste

REVOLUȚIA RUSĂ ESTE CONSIDERATĂ cel mai important eveniment istoric al secolului XX. Cu siguranță a reprezentat un șoc pentru rânduiala timpurilor, prin faptul că a zguduit pentru prima oară capitalismul dominant. Condițiile sociale din Rusia secolului al XIX-lea au favorizat într-un mod inegalabil izbucnirea revoluției.

În contextul în care economia tradițională agricolă lăsa de dorit în urma eliberării sclavilor și a industrializării târzii, condițiile sociale au creat mediul favorabil pentru ca liberalii din clasa de mijloc (denumiți Narodnik) și marxiștii gen Lenin să se afirme.

Primul val revoluționar, cel din 1905, a fost reprimat prin concesiile făcute de Duma (Camera Inferioară a Parlamentului Rus), dar revoluția a demonstrat că oamenii nu mai erau mulțumiți de traiul lor sub conducerea țarilor. Revoluția din februarie a reprezentat un catalizator pentru distrugerea, în cele din urmă, a Romanovilor. În spatele mișcărilor revoluționare, se ascundea un număr foarte mare de oameni, ceea ce dădea un plus de avânt revoluționar, care a culminat, în cele din urmă, cu varsare de sânge.

După ce revoluționarii au recreat Soviet-ul din Saint Petersburg, corpurile legislative regionale au decis să ia puterea și să se constituie într-un guvern provizoriu, cu sprijinul liberalilor. Odată cu recrearea Soviet-ului (Consiliu, organ de putere) din Saint Petersburg, revoluționarii care fuseseră exilați s-au întors în capitala rusă. Existau acum două forțe care concurau pentru a prelua controlul țării. În acest fel, s-a ajuns la o structură de putere dezechilibrată și divizată.

▸ Afiș revoluționar din 1917.

Sovietele

Oportunistul Lenin s-a folosit de structura dezechilibrată a puterii pentru a-și alege momentul în care să se impună. Acesta a condus un atac hotărâtor asupra guvernului provizoriu și a susținătorilor săi. Astfel, Sovietele și guvernul provizoriu nu mai erau solidari în preluarea controlului, ci erau acum adversari care reprezentau clase opuse. Aceste consilii se împrăștiaseră în toate regiunile Rusiei, dar numai sub conducerea lui Lenin au ajuns să reprezinte o amenințare pentru guvernul provizoriu.

Influența bolșevicilor și a lui Lenin a continuat să crească în interiorul sovietelor, fapt ce a dus la „Revolta din iulie", când soldații și muncitorii pro-bolșevici s-au răsculat împotriva guvernului provizoriu. Kerenski a ordonat arestarea liderilor bolșevici, dar Lenin a reușit să fugă și să se ascundă în Finlanda, unde a terminat de scris cartea „Statul și Revoluția". În această lucrare, Lenin afirma că statul este un instrument de oprimare socială folosit de elite pentru a conduce și că o societate comunistă fără clase sociale nu

▾ Crucișătorul Aurora

▾ Lenin se adresează unei mulțimi la o comemorare publică a lui Karl Marx. Fotografia a fost făcută în 1921 la Moscova.

Soldați, muncitori, și țărani! Vouă vi se încredințează realizările revoluției, democrației, și păcii!

poate coexista cu ideea de stat. Lenin a recunoscut potențialul imens pentru revoluție în rândul țăranilor și muncitorilor care reprezentau marea masă a societății. Cu alte cuvinte, el a intuit că aceștia așteptau doar o ocazie potrivită pentru a scăpa de sub jugul țarist. În „Statul și Revoluția" Lenin a realizat o sinteză între ideile marxiste și aspirațiile maselor oprimate.

La sfârșitul lunii august, proaspăt numitul în funcție comandant suprem al armatei ruse, generalul Kornilov, a decis să intervină în situația haotică din Rusia, după evenimentele din iulie. Kornilov a afirmat că „Lenin și spionii lui germani" ar trebui spânzurați, sovietele desființate, disciplina militară reinstaurată, iar guvernul provizoriu „restructurat". Kerenski, nefiind sigur de loialitatea față de guvern a generalilor săi, a apelat la ajutorul bolșevicilor și a formațiilor lor paramilitare, Gărzile Roșii. Rebeliunea lui Kornilov a fost suprimată, iar liderii bolșevici care au condus lupta împotriva acesteia au devenit și mai populari. În septembrie bolșevicii deveniseră gruparea majoritară în sovietele din Moscova și Petrograd, putând conta astfel pe un important sprijin politic. Ei au început pregătirile pentru formarea unui nou guvern ce urma să-l înlocuiască pe cel provizoriu cu ocazia celui de-al doilea Congres al Sovietelor din 25 Octombrie. Confruntarea cu guvernul provizoriu se apropia rapid.

Garnizoanele din Petrograd și alte instituții importante luaseră deja decizia de a susține puterea sovietică. Un comitet militar revoluționar fusese înființat în cadrul Sovietului din Petrograd, în timp ce sub conducerea lui Troțki se punea la punct un plan pentru eliminarea forțelor guvernului provizoriu. In ziua Congresului Sovietelor, Armata Roșie (formată în principal din muncitorii de la uzine) s-a răsculat, conform planului, împotriva guvernului provizoriu, care n-a rezistat presiunii mulțimii și a căzut.

Planul Revoluției

Congresul al doilea al Sovietelor din întreaga Rusie a început la 22.40 pe 25 octombrie 1917. Către ora două noaptea a fost primit mesajul că guvernul provizoriu, care se închisese în Palatul de Iarnă, a căzut. La ora 3 noaptea Congresul s-a întrunit din nou și Lenin a prezentat planul general al noului guvern muncitorilor, țăranilor și soldaților, încredințându-le realizările revoluției, democrației și păcii. Lenin a prezentat pe scurt un plan de guvernare, care avea să soluționeze problemele ignorate de guvernul provizoriu.

Pe 26 octombrie Congresul a emis mai multe decrete, printre care deosebit de importante au fost decretul asupra păcii, care proclama sfârșitul războiului, și cel asupra pământului, care justifica acțiunile țăranilor pe întreg teritoriul Rusiei care-și împărțeau moșiile aristocraților. Bolșevicii și alte partide socialiste au intrat în conflict în privința compoziției Sovnarkomului (Sovietului Comisarilor Poporului), care avea să dețină puterea executivă și legislativă atunci când Congresul nu era în sesiune. Menșevicii și Partidul Socialist Revoluționar s-au retras din al doilea Congres al Sovietelor, cedându-le bolșevicilor controlul absolut asupra guvernului.

Interesant este faptul că în primele decrete ale lui Lenin nu apăreau proeminent noțiunile „socialism" și „țară". Asta se întâmpla pentru că în perioada aceea era încă foarte neclar cât de adânc în teritoriul Rusiei se întindea puterea noului guvern. Socialismul era încă un concept relativ nou și fusese doar vag menționat drept unul din scopurile revoluției.

▸ Biroul folosit de Lenin. Lucrarea „Statul și Revoluția" a fost scrisă în timpul scurtului exil din Finlanda, unde Lenin a fost obligat să se ascundă de represaliile Guvernului Provizoriu. În ea se afirmă că trecerea de la o națiune a burgheziei la una a proletariatului nu este posibilă fără violență revoluționară și fără dictatura proletariatului.

Nici măcar Lenin nu-l inclusese în planul revoluționar.

Rezultatul acestei situații a devenit evident la scurt timp după Congresul Sovietelor, în timpul alegerilor în Adunarea Constituantă Rusă. Partidul Socialist Revoluționar, care obținuse sprijinul țăranilor a primit peste 40% din voturi, în timp ce bolșevicii lui Lenin nu au obținut decât 25% din sufragii. În timpul primei sesiuni a Adunării în ianuarie 1918, grupările antisovietice au cerut ca întreaga putere să fie acordată Adunării Constituante. Reacția lui Lenin a fost să dizolve adunarea constituantă, pretextând că mai importante erau țelurile revoluției și crearea unei noi republici Sovietice. Lenin anticipase înfrângerea în alegeri a bolșevicilor și a pregătit de la bun început dizolvarea Adunării Constituante. Aceasta a fost numai una din situațiile în care Lenin și-a încălcat principiile democratice.

De la persuasiune la forță

În Petrograd revoluția nu a dus la vărsare de sânge, dar pe 27 octombrie a izbucnit o puternică luptă de stradă între revoluționari și forțele guvernului provizoriu, care au continuat până la proclamarea unui guvern al sovietelor pe 3 noiembrie. Situația revoluționarilor a fost complicată de faptul că partidele politice care au părăsit al doilea Congres al Sovietelor s-au angajat într-o mișcare de rezistență față de autoritatea sovietică. Ei au încurajat muncitorii de la căile ferate să intre în grevă, fapt ce a dus la o blocare a serviciilor administrative. În această perioadă de anarhie violența domnea pe străzile orașului.

◄ Liderul Ceka, Felix Edmundovici Dzerjinski, a fost cel care a pus bazele principiilor de funcționare a instituției. În 1922 Ceka a fost reorganizată într-o poliție politică modernă care avea să devină precursoarea KGB-ului.

Lenin, însă, n-a dat înapoi. Răspunsul său la problemele perioadei de tranziție a fost, invariabil, „dictatura proletariatului". În decembrie 1917 Lenin înființează Comisia extraordinară pe întreaga Rusie pentru combaterea contrarevoluției și sabotajului, cunoscută mai bine cu abrevierile VeCeKa, sau pur și simplu Ceka. Inițial, scopul acestei instituții era limitat la efectuarea de investigații, fără a aplica pedepse, însă sub conducerea lui Felix Edmundovici Dzerjinski, ea a devenit o poliție secretă care aresta, încarcera și condamna fără judecată.

Ceka a fost produsul firesc al unei ideologii care aproba terorismul de stat. Confruntările violente dintre bolșevici și oponenții lor s-au extins la nivelul întregii țări, și în august 1918 Lenin a fost grav rănit într-un atentat asupra sa. Criza cauzată de războiul civil și de colapsul economic a dus la introducerea unei politici economice dure, cunoscute sub numele de „comunism de război". Această politică avea ca scop asigurarea aprovizionării orașelor și Armatei Roșii cu alimente, cu arme și cu muniții, în condițiile în care mecanismele și relațiile economice normale fuseseră distruse de război. Statul rechiziționa cu forța de la țărani surplusul de produse agricole pentru a hrăni populația orășenească și armata. Muncitorii înfometați lucrau în condiții de disciplină strictă, iar greviștii puteau fi împușcați fără judecată. Societatea ideală prefigurată de Lenin era zdruncinată de violență și începea să se metamorfozeze în Uniunea Sovietică condusă de un partid unic.

▲ Lenin (la mijloc) inspectând trupele care se aliniază în Piața Roșie pe 25 Mai 1919. Războiul civil se intensificase și masele sufereau din cauza necesității împovărătoare de a aproviziona armata.

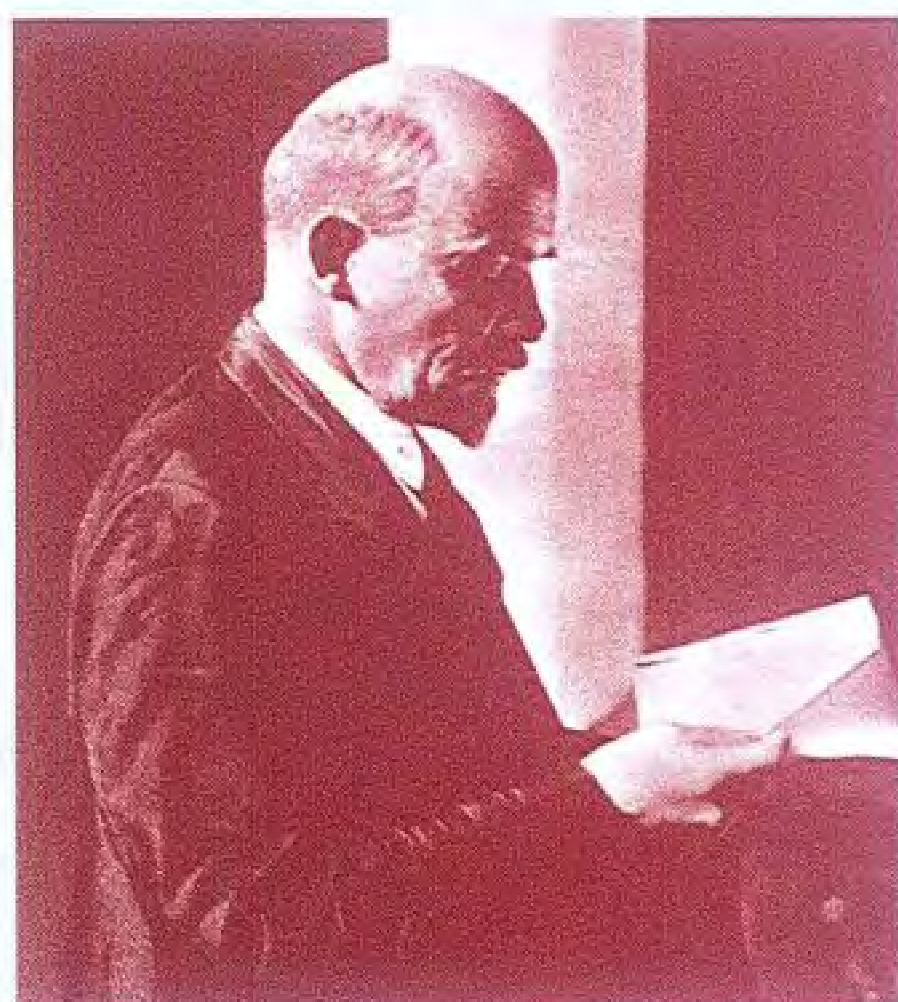
▲ Satele erau cuprinse de sărăcie și suferință din cauza politicii dure a „comunismului de război". Creșterea economică avea să vină abia cu introducerea Noii Politici Economice.

CAPITALISM ȘI COMUNISM DOUĂ LUMI OPUSE

Crearea Cominternului

Atât în Rusia Sovietică, cât și în Occident, a existat percepția faptului că după Revoluția din Octombrie globul pământesc a fost împărțit în două: de o parte - lumea capitalistă, și de cealaltă - cei care vroiau să dărâme capitalismul. Această percepție avea să fie întărită de revoluțiile socialiste care au izbucnit în alte țări europene. După înfrângerea Germaniei în primul război mondial, în noiembrie 1918 a izbucnit o revoluție în Berlin. Insurecții violente au avut loc în Ungaria și Bavaria, în timp ce Italia, Franța și Anglia s-au confruntat cu tulburări sporadice. Aceste incidente păreau să confirme profeția bolșevicilor despre răspândirea revoluțiilor în alte țări de pe continent. În același timp ele i-au făcut pe cei de la cârma puterii din Europa de Vest să se teamă și să urască revoluția, întărindu-le hotărârea de a o distruge.

Organizația cunoscută sub denumirea de A Doua Internațională, s-a dizolvat odată cu izbucnirea primului război mondial, însă Lenin a vrut să o refacă. Noua organizație a căpătat numele de Internaționala a Treia, sau Internaționala Comunistă, prescurtat - Comintern. În martie 1919, primul congres mondial al Cominternului s-a întrunit la Moscova. Comuniști din nouăsprezece state au participat la formarea Internaționalei a Treia. Acest eveniment marchează divizarea lumii în două tabere opuse.

▲ Lenin la o ședință a Cominternului. Crearea Cominternului a întruchipat ideologia antagonismului politic a lui Lenin.

▲ Reagan și Gorbaciov au pus punct războiului rece dintre Rusia și America care durase aproape o jumătate de secol.

Înfrângerea din Polonia

Fondatorii Cominternului credeau că oamenii care fuseseră obligați să se măcelărească în război în numele naționalismului, vor renunța la ideile acestuia și se vor uni sub stindardul Cominternului. Această idee a căpătat o importanță deosebită pentru reinstaurarea ordinii în Rusia Sovietică măcinată de un război civil. Speranțele Cominternului nu s-au materializat însă, obstacolul naționalismului fiind mult mai greu de depășit decât se credea la început.

Înfrângerea militară a Rusiei lângă Varșovia, în Polonia, avea să evidențieze această stare de fapt. Muncitorii polonezi se răsculaseră împotriva guvernului polonez, și Armata Roșie s-a folosit de acest prilej pentru a interveni și a instaura un guvern revoluționar în Polonia. Eșecul acestui plan poate fi atribuit naționalismului, predominant în rândul muncitorilor polonezi. În Comintern intraseră partide comuniste din multe țări, dar ele erau peste tot în minoritate, și nu erau percepute drept conducători de încredere ai mișcării muncitorești. Ruptura dintre minoritatea muncitorească pro-comunistă, și majoritatea muncitorească anti-comunistă avea să se adâncească cu trecerea timpului.

Eșecul revoluției în Europa

Lenin sperase că după înfrângerea Germaniei în primul război mondial, aceasta ar deveni focarul unei revoluții paneuropene, însă insurecția condusă de partidul comunist german în martie 1921 a eșuat. Visul lui Lenin de a vedea o Europă cuprinsă de revoluție nu s-a materializat. În curând, însă, Lenin a găsit o cale de a consolida puterea și relațiile internaționale ale Rusiei printr-o colaborare cu Germania. Războiul ruso-polonez contribuise la întărirea relațiilor dintre Rusia Sovietică și Germania vecină. În Aprilie 1922, cele două state au semnat Tratatul de la Rapallo, spre consternarea țărilor Europei occidentale. Deși Uniunea Sovietică s-a dovedit incapabilă să aprindă scânteia revoluției socialiste în Europa, ea s-a dovedit extrem de abilă în domeniul diplomației.

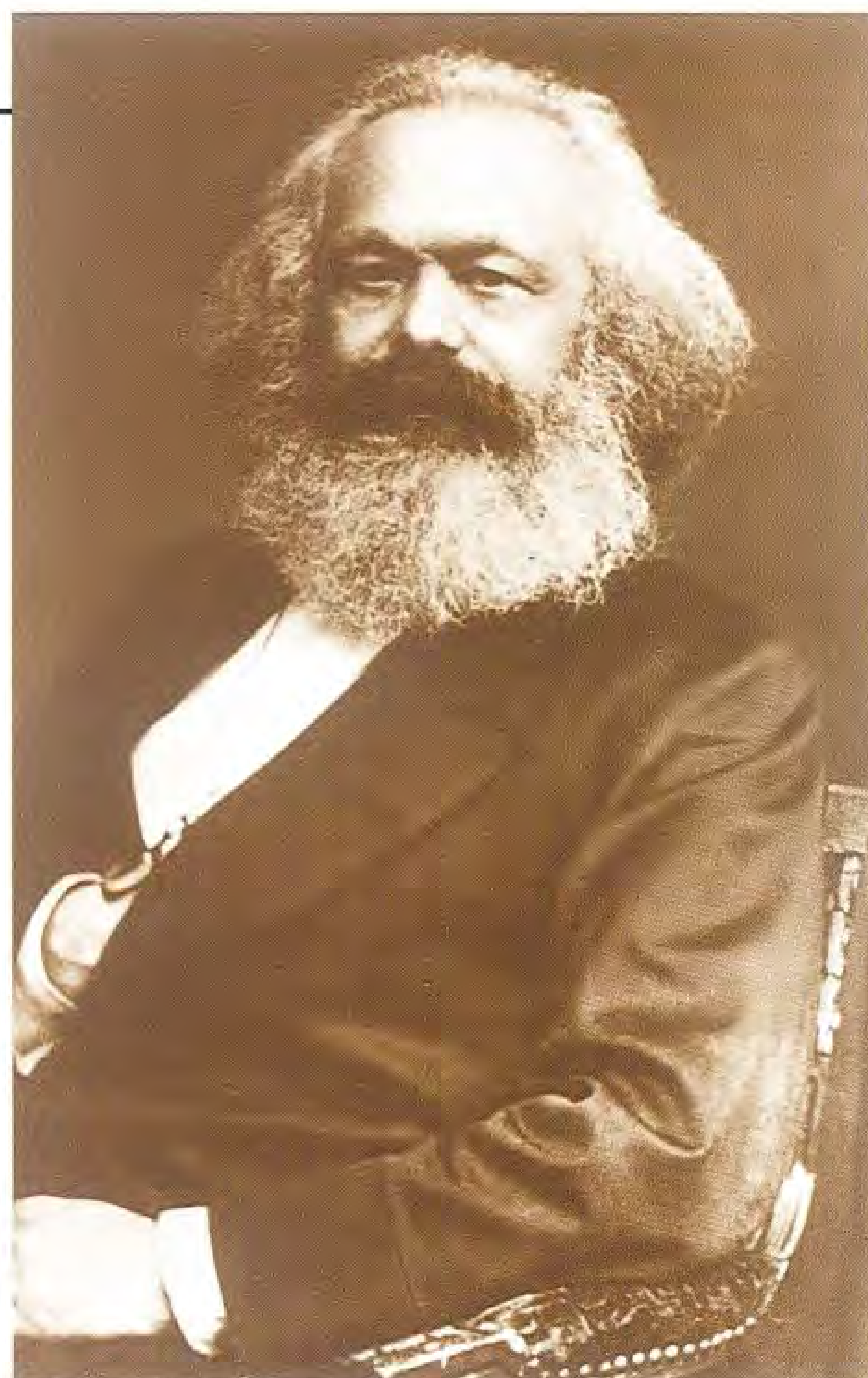
Ardoarea revoluției în rândul membrilor Cominternului avea să se diminueze după înfrângerea insurecției din Germania. Așteptările inițiale ale Cominternului fuseseră înșelate, și orânduirea Sovietică s-a văzut nevoită să lupte pentru supraviețuire într-o lume capitalistă. Când avântul revoluționar a început să se mai domolească, comuniștii din lumea întreagă s-au trezit în minoritate, într-o opoziție ireconciliabilă față de restul lumii. Această situație avea să dea naștere la numeroase conflicte naționale, și va duce până la urmă la declanșarea războiului rece dintre Statele Unite ale Americii și URSS.

Lideri şi mari gânditori

Lenin era serios şi încăpăţânat şi nu a avut parte de prieteni înţelegători. El nu suporta nici cele mai mici divergenţe ideologice, pe care le ataca cu înverşunare. Nu era mulţumit până nu reuşea să dovedească că dreptatea era de partea lui şi se pare că niciodată nu-şi recunoştea propriile erori. Încrederea lui absolută în propriile convingeri a fost adevăratul motor al revoluţiei sale.

Filosof german și precursor al revoluționarilor

Karl Marx (1818-1883)

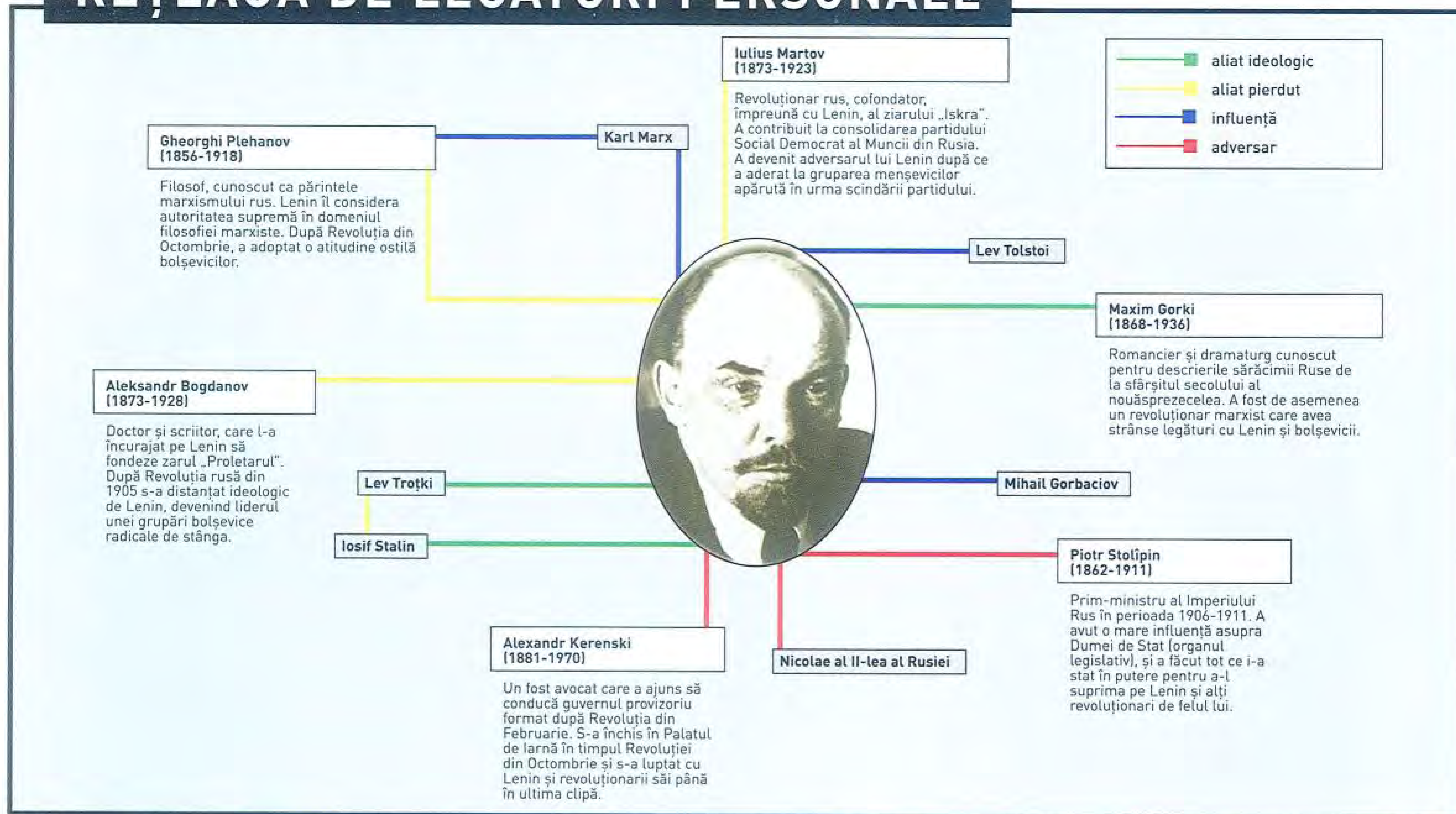
Lenin mărturisește într-una din scrierile sale că a devenit un adept al filosofiei lui Marx în ianuarie 1889. Faptul că Lenin a reținut cu atâta precizie momentul transformării sale ideologice arată ce impact au avut operele lui Marx asupra sa. La acea vreme Lenin citise „Capitalul" lui Marx, prin care a căpătat acces la ideile ce aveau să devină piatra de temelie a ideologiei sale revoluționare.

Marx s-a născut în familia unui avocat evreu în orașul Trier din Regatul Prusiei pe 5 mai 1818. La facultate a studiat filosofia și dreptul, iar după absolvire a devenit redactor la ziarul „Rheinische Zeitung", în paginile căruia a criticat politicile guvernului. Radicalismul său a provocat un conflict deschis cu guvernul vremii și Marx a fost obligat să-și dea demisia din postul de redactor. De aici Marx a plecat la Paris, unde l-a întâlnit pe Friedrich Engels, care avea să devină prietenul lui cel mai bun și împreună cu care a elaborat teoria comunismului. Un grup de comuniști nemți care trăiau în exil la Paris i-au însărcinat pe cei doi să scrie „Manifestul Comunist" în 1848. În acest document Marx și Engels își expuneau teoria conform căreia lupta dintre burghezie și proletariat avea să culmineze în apariția unei societăți fără clase sociale, construite de muncitorii întregii lumi. În lucrările sale „Capitalul" (1867) și „Critica programului de la Gotha" (1875), Marx a expus concepția sa asupra erei socialiste ce avea să urmeze după dispariția capitalismului. Aceste două lucrări au pus bazele filosofiei marxiste. Marx a jucat de asemenea un rol important în organizarea primei Asociații internaționale a muncitorilor, cunoscută și sub numele Prima Internațională și a exercitat o influență majoră asupra revoluționarilor din multe țări.

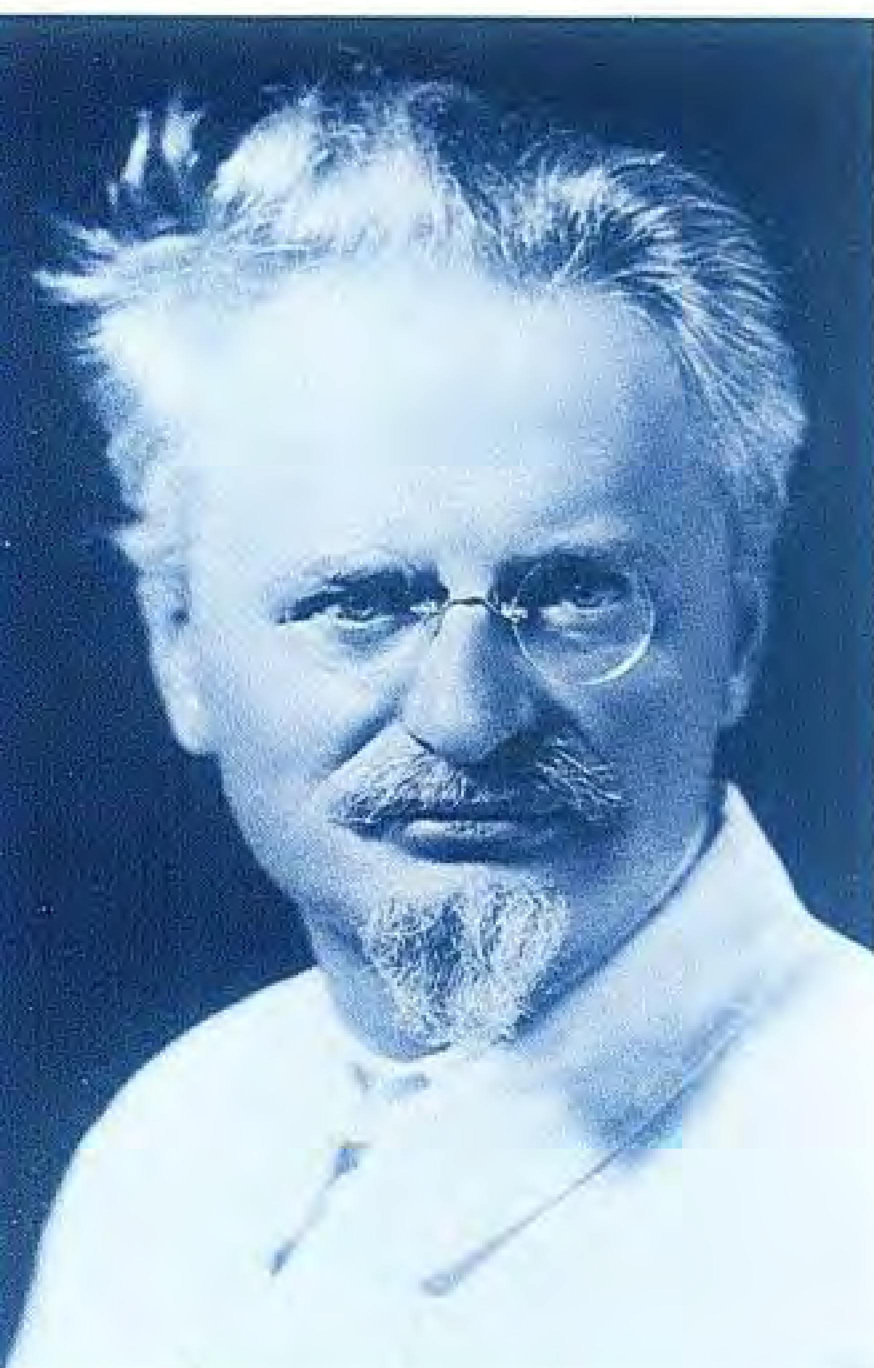
După moartea lui Marx la Londra în 1883, a fost descoperit un număr mare de texte sub formă de scrisori și însemnări. Acestea au fost compilate de Engels și apropiații lui Marx, Eduard Bernstein și Karl Kautsky. După moarta lui Marx, Bernstein a fost considerat de Lenin drept cea mai mare autoritate în domeniul lui Marx, dar când Bernstein a refuzat să adopte o atitudine activă în problema revoluției socialiste odată cu izbucnirea primului război mondial, el și-a atras critica lui Lenin. Această atitudine a lui Bernstein a fost unul dintre motivele care l-au determinat pe Lenin să scrie „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" (1916).

Influența politică a Marxismului a suferit un declin după colapsul regimurilor comuniste de la sfârșitul secolului douăzeci, dar critica și avertismentele lui Marx la adresa lumii capitalismului nu și-au pierdut din însemnătate.

REȚEAUA DE LEGĂTURI PERSONALE

▲ Personalitățile din casetele pe fundal gri sunt prezentate în detaliu în acest capitol.

Spirit romantic și conducător îndrăgit

Lev Troțki (1879-1940)

Troțki s-a născut în Ucraina, care se afla la acea vreme sub controlul țarului. Însă sentimentele naționaliste aveau rădăcini adânci în conștiința ucrainienilor și în regiune exista o puternică mișcare anarhistă. La vârsta de șaptesprezece ani, Troțki s-a implicat în activitatea revoluționară și, deși inițial s-a opus marxismului, până la urmă a îmbrățișat această filosofie. Din 1900 a fost trimis în exil în Siberia, dar după doi ani a evadat și l-a vizitat pe Lenin la Londra. Când a izbucnit Revoluția de la 1905, Troțki s-a întors în Rusia înaintea lui Lenin și a stat în fruntea mișcării revoluționare după ce a devenit liderul Sovietului din Sankt Petersburg. După scindarea Partidului Social Democrat al Muncii din Rusia în 1911, Troțki a intrat în opoziție față de Lenin și a aderat la gruparea Menșevică, dar s-a realăturat bolșevicilor în vara anului 1917, jucând un rol important în conducerea și planificarea Revoluției din Octombrie.

După Revoluția din Octombrie, Troțki a luat parte la negocierile Tratatului de la Brest-Litovsk. Troțki nu era mulțumit de unele prevederi ale tratatului, care erau, în opinia sa, umilitoare pentru Rusia, și a anunțat retragerea Rusiei de la negocieri. Troțki spera că negocierile de pace aveau să mobilizeze muncitorimea din Europa în sprijinul Rusiei, dar după eșecul revoluției din Germania, el a început să se teamă de puterea militară a Germaniei. A învățat astfel o lecție despre importanța puterii militare și a început să lucreze la întărirea armatei sovietice. Prin eforturile sale Armata Roșie avea să atingă un efectiv de cinci milioane de soldați.

După victoria revoluției în Rusia, flacăra idealurilor revoluționare a început să se domolească și Troțki însuși a început să se îndoiască de adevărul acestor idealuri. Deși îl admira pentru talentele sale, Lenin nu l-a desemnat niciodată pe Troțki drept un posibil succesor la conducerea partidului. Troțki era un romantic și idealurile lui erau inadaptate la realitatea vieții politice. În cele din urmă, lupta pentru putere avea să fie câștigată de Stalin, care era mai realist. Troțki a fost deportat în 1928, și după multe peregrinări s-a dedicat scrisului, lăsând în urma sa lucrări precum „Istoria revoluției ruse" (1930), „Revoluția trădată" (1936) și autobiografia „Viața mea" (1930). Troțki se temea de atentate la viața sa și și-a transformat locuința într-o adevărată fortăreață. Cu toate astea el a fost omorât pe 20 august 1940 de un agent al poliției secrete sovietice.

Dictatorul și cultul personalității

Iosif Stalin (1879-1953)

Iosif Stalin s-a folosit de o violență de neimaginat pentru a prelua controlul asupra Uniunii Sovietice după moartea lui Lenin. Pentru stilul să autoritar de a conduce avea să devină cunoscut drept „Țarul Roșu".

Stalin s-a născut în 1878 într-un mic oraș din Georgia. S-a dedicat cauzei revoluționare de la optsprezece ani și s-a alăturat bolșevicilor după revoluția de la 1905. Supranumit de Lenin „Marele Georgian", Stalin a fost ales în conducerea mișcării în 1912, după congresul partidului de la Praga din același an. Nu a jucat un rol important în timpul revoluției, dar având de partea sa încrederea lui Lenin, a jucat un rol important în noul guvern post-revoluționar.

Stalin era un om ambițios. Devenind Secretar General al Partidului Comunist, Stalin a transformat acest post în cea mai puternică demnitate din țară. După ce Lenin a suferit primul său atac cerebral, Stalin a devenit omul său de legătură cu Politbiuro-ul (biroul politic al partidului), folosindu-se de acest rol în scopuri personale. Lenin a simțit ambiția nemăsurată a lui Stalin și în testamentul său, Lenin a cerut ca Stalin să fie îndepărtat din funcția de Secretar General al partidului. Se pare că Stalin ar fi aflat despre intențiile lui Lenin și și-ar fi îndreptat mânia asupra soției acestuia. Se spune că ar fi sunat-o și ar fi țipat la ea, folosind un limbaj vulgar și violent. Se pare că Lenin a aflat despre această conversație și i-a trimis o scrisoare lui Stalin prin care îl informa că întrerupea orice legătură cu el, dar Stalin nu mai avea motive să se îngrijoreze de eventualele repercusiuni. După al treilea atac cerebral Lenin a rămas paralizat, incapabil să mai vorbească.

Stalin l-a elogiat pe Lenin în discursul memorial de la moartea acestuia. Acest moment avea să devină începutul acaparării puterii totale de către Stalin. El a creat mitul infailibilității lui Lenin și, moștenindu-i puterea, și-a însușit toate calitățile predecesorului său, construind astfel un cult al personalității care avea să dăinuiască și după moartea lui în 1953.

Țarul omorât din răzbunare

Nicolae al II-lea (1868-1918)

Se spune că atunci când a fost informat despre moartea subită a tatălui său, Alexandru al III-lea, în 1894, Nicolae al II-lea s-ar fi întrebat ce avea să se întâmple cu Rusia dacă un neofit ca el va urca pe tronul țării. Nicolae era un om bun și serios, dar nu avea calitățile necesare pentru a fi un monarh absolutist.

În 1868, anul în care se născuse Nicolae, în Japonia începea era Meiji. Nicolae a vizitat Japonia în 1891 și a fost rănit în orașul Otsu, din prefectura Shiga, de către un asasin înarmat cu o sabie. Scuzele prezentate de partea japoneză au făcut ca atacul, care a devenit cunoscut sub numele de Incidentul Otsu, să nu se transforme într-un conflict internațional, dar cu toate acestea, Rusia și Japonia aveau să fie implicate într-un război zece ani mai târziu. Înfrângerea Rusiei în acest război împotriva Japoniei avea să submineze autoritatea lui Nicolae al II-lea. După Revoluția din 1905, acțiunile țarului Nicolae aveau să fie puternic influențate de călugărul Rasputin, care se insinuase în cercul intim al familiei regale, și căpătase favorul Țarinei Alexandra tratându-l pe Țareviciul Alexei, bolnav de hemofilie. Populația Rusiei devenea din ce în ce mai nemulțumită de Țar. Situația nu s-a schimbat după izbucnirea primului război mondial și mânia maselor a precipitat sfârșitul dinastiei Romanovilor.

Pe 17 iulie 1918, Nicolae împreună cu restul familiei sale întemnițate, au fost executați de bolșevici. Execuția a fost motivată de faptul că Armata Albă pregătea un atac pentru eliberarea familiei regale, și nu există dovezi concludente că ordinul ca ei să fie omorâți a fost dat de Lenin. Nu există însă nici o îndoială că moartea Țarului, al cărui regim a ordonat execuția fratelui lui Lenin și a adus multă suferință familiei Ulianov, ar fi fost un foarte bun prilej de răzbunare pentru Lenin.

Cadavrele membrilor familiei Romanov au fost ascunse și nu au fost redescoperite decât în 1978. Lipsa informațiilor despre soarta lor a dus la multiple speculații. În 1920, o femeie numită Anna Anderson a devenit celebră pretinzând că este Anastasia, fiica Țarului Nicolae. Un test ADN efectuat după moartea Annei Anderson a infirmat această ipoteză, dar au fost în continuare mulți oameni în întreaga lume care au pretins a fi supraviețuitorii familiei regale executate.

Liderul care a supravegheat destrămarea Uniunii Sovietice

Mihail Gorbaciov (n. 1931)

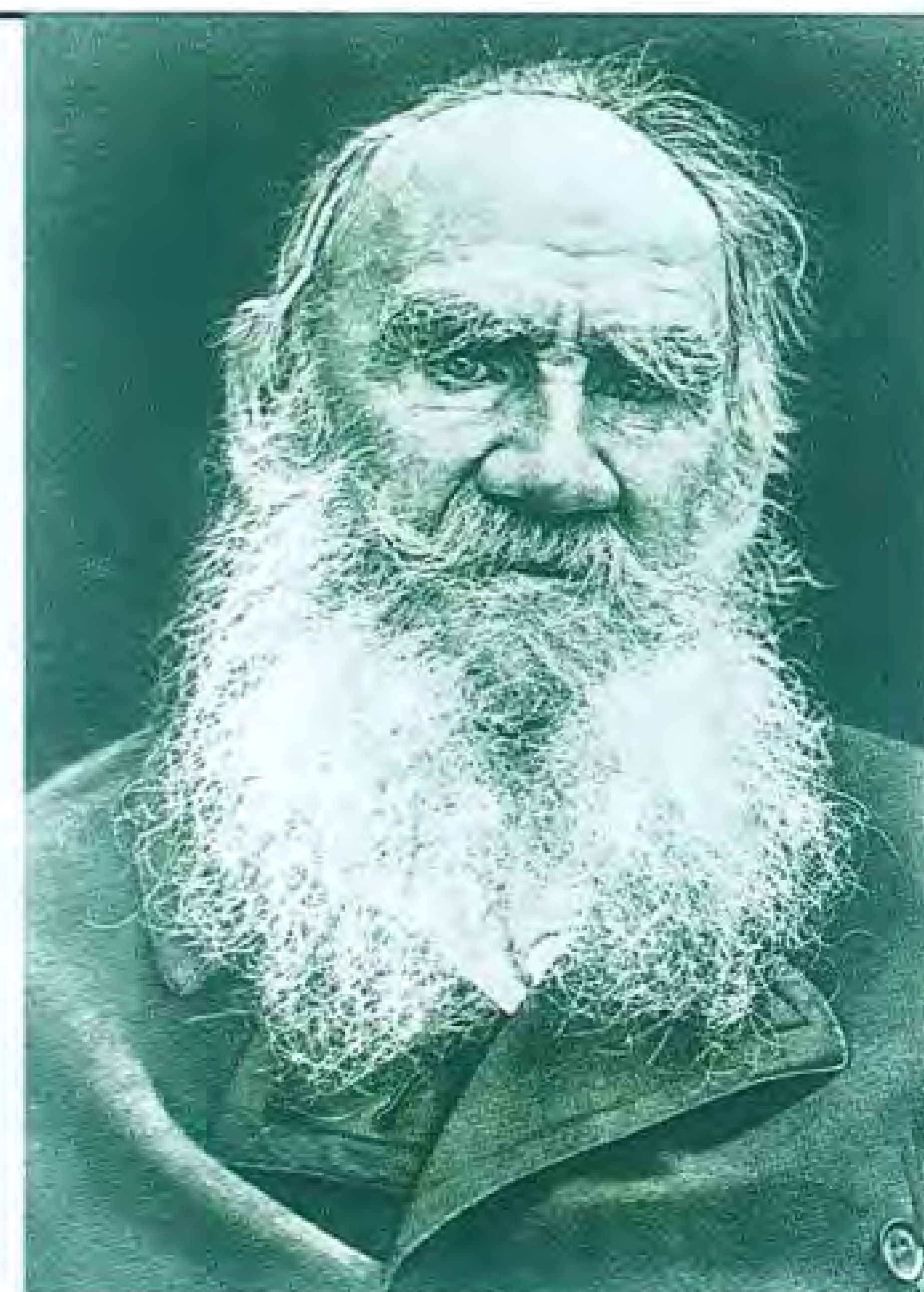
În 1985, când a devenit Secretarul General al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, nimeni nu se îndoia că Mihail Gorbaciov era un adept al marxism-leninismului. Gorbaciov era un reformator, care a slăbit controlul partidului comunist și care se credea un urmaș ideologic al lui Lenin ce avea să resusciteze Uniunea Sovietică. La fel ca și Lenin, pe care îl venera, Gorbaciov avea să aducă schimbări radicale în țara sa. Gorbaciov s-a născut într-o familie săracă de țărani, dar a perseverat în viață în pofida tuturor vicisitudinilor. În 1952 a intrat în partidul comunist în timpul studiilor sale de la Moscova și a urcat cu rapiditate în ierarhia birocratică a acestuia. La vârsta relativ tânără de cincizeci și patru de ani, devine Secretar General și inițiază o serie de reforme ce au zguduit din temelii Uniunea Sovietică. Politica sa, cunoscută sub numele „glasnost" (deschidere) a scos la iveală stagnarea și corupția administrației. Sub conducerea sa guvernul a implementat o serie de reforme economice. A inițiat o nouă politică diplomatică care avea să pună capăt Războiului Rece cu lumea occidentală.

Conflictul ce se adâncea între Gorbaciov și conducerea conservatoare a partidului a devenit public după dezastrul nuclear de la Cernobîl. Gorbaciov s-a hotărât să efectueze o restructurare radicală a Uniunii Sovietice cunoscută sub numele „perestroika". Odată cu declinul autorității partidului comunist, Gorbaciov a creat un sistem de guvernământ prezidențial și a devenit primul președinte al Uniunii Sovietice. Partidul Comunist începea să se dezintegreze și să piardă controlul puterii. „Perestroika" a întâmpinat reacții vehemente din partea reacționarilor care se temeau de destrămarea Uniunii Sovietice.

Pe 19 August 1991 o tentativă de lovitură de stat împotriva lui Gorbaciov a eșuat, însă când Gorbaciov s-a întors la Moscova, Uniunea Sovietică s-a destrămat. Puterea a fost preluată de Președintele Republicii Ruse, Boris Elțin, iar Gorbaciov și-a dat demisia din funcția de Secretar General al Partidului. Gorbaciov a anunțat dizolvarea Partidului Comunist și, astfel, a renunțat la rolul succesorului lui Lenin. Faptul că Uniunea Sovietică a fost distrusă de unul dintre admiratorii săi înflăcărați, rămâne unul din marile paradoxuri ale istoriei.

Scriitorul rus de geniu, îndrăgit de revoluționari

Lev Tolstoi (1828-1910)

Lev Tolstoi a fost singurul scriitor despre care Lenin a scris vreodată în lucrările sale. Începând cu eseul „Lev Tolstoi ca oglindă a revoluției ruse" (1905), Lenin avea să scrie mai multe lucrări despre marele romancier. Lenin avea să ajungă la concluzia că Tolstoi era o figură reprezentativă pentru milioanele de ruși care urau clasa conducătoare, dar care, până la urmă nu au făcut nimic pentru a se lupta cu ea. Lenin îl evalua pe Tolstoi de pe poziția critică a unui revoluționar, dar, în același timp, recunoștea faptul că scrierile acestuia erau niște capodopere care aveau să mai fie citite încă mult timp de către mase.

Tolstoi s-a născut într-o familie de aristocrați care stăpânea moșii întinse la sud de Moscova. Și-a pierdut părinții de tânăr și, de la vârsta de nouăsprezece ani, a început să conducă o parte din moșia pe care o moștenise împreună cu frații și surorile sale. Încercările sale de a îmbunătăți condițiile de viață a țăranilor au eșuat inițial, iar el a început să trăiască o viața aristocratică plină de huzur. A debutat literar în timpul serviciului militar, în 1852, cu romanul autobiografic „Copilăria", care s-a bucurat de o recepție critică favorabilă. A luptat în Războiul din Crimea. Înfrângerea Rusiei în acest război a provocat o și mai puternică campanie în favoarea eliberării iobagilor, mișcare susținută de Tolstoi.

Romanul „Război și pace", una dintre operele reprezentative ale lui Tolstoi, a fost publicat la câțiva ani după eliberarea iobagilor în 1861. Caracteristica remarcabilă a acestui roman, care l-a făcut să fie recunoscut drept una dintre cele mai mari capodopere ale literaturii universale a tuturor timpurilor, a fost faptul că includea descrieri ale tuturor claselor sociale din tulburata istorie a primei jumătăți a secolului nouăsprezece din Rusia. Tolstoi era conte, ceea ce însemna că făcea parte din nobilime, dar viața pe care a dus-o i-a permis să intre în contact cu toate clasele societății rusești, fapt remarcat și de Lenin. Către sfârșitul vieții sale Tolstoi ere tulburat de contradicția dintre filosofia „Tolstoistă" și averea mare pe care totuși o stăpânea. A murit departe de casă, într-o gară provincială.

Miturile create în timpul creşterii şi declinului socialismului

Rezultatul revoluţiei căreia Lenin şi-a dedicat întreaga viaţă a fost apariţia unei noi ordini mondiale în care diferite ideologii se aflau într-un conflict permanent. Această nouă ordine mondială avea să afecteze primul război mondial şi să devină cauza principală a războiului rece. Acest conflict avea să cuprindă în cele din urmă întreaga lume. Uniunea Sovietică s-a destrămat la sfârşitul secolului XX, şi lumea este în continuare afectată de repercusiunile acestui colaps.

Stalin iese în faţă

DUPĂ CE ȘI-A DEDICAT întreaga viață cauzei revoluționare, Lenin nu a fost lăsat să se odihnească în pace.

Corpul lui Lenin a fost tratat chimic pentru a nu se descompune și a fost amplasat în mausoleul din Piața Roșie din Moscova, la nord-est de Kremlin. Văduva lui Lenin se opusese ideii conservării corpului acestuia, dar decizia Politbiuroului în această chestiune avea să rămână neschimbată. Conducerea partidului aveau de gând să-l folosească pe Lenin drept un simbol al revoluției. O ceremonie solemnă a fost ținută în amintirea lui Lenin. Petrograd a fost rebotezat Leningrad, iar lucrările scrise ale lui Lenin au fost compilate și publicate în tiraje masive. A fost creată o echipă editorială care nu se ocupă decât de operele lui Lenin și care cenzura din textele lui pasajele incomode pentru conducerea partidului. Testamentul lui Lenin a fost una dintre lucrările incluse în aceste compilații.

Astfel a fost creat mitul lui Lenin ca simbol al revoluției, care nu avea prea multe legături cu Lenin din realitate. Apariția conceptului „marxism-leninism" a accelerat transformarea lui Lenin într-un simbol ce trebuia venerat. Soția lui avea să contribuie la această percepție a lui Lenin afirmând despre el că era un gânditor revoluționar perfect. Ea a apelat la Iosif Stalin pentru ajutor în misiunea ei și acesta a ajutat-o punându-i la dispoziție mașina de propagandă a statului.

Nimeni nu a promovat mai puternic această idolatrizare a lui Lenin de către opinia publică decât Iosif Stalin, după ce acesta a ajuns să ocupe funcția de secretar general al partidului. Stalin a făcut mari eforturi pentru a-și crea imaginea unui discipol fidel al lui Lenin și a încercat să creeze o imagine publică a lui Lenin care să-l avantajeze pe el. Cu ocazia unei aniversări a revoluției, Stalin s-a urcat în tribuna mausoleului pentru a privi demn, de sus, la masele adunate. Stalin încerca să devină Lenin în ochii lor. Marxism-leninismul devenise marxism-leninism-stalinism.

Când dictatura lui Stalin devenise atotputernică, poporul a devenit victima represiunilor și violenței sale autocratice. De aceea, occidentul care stagna și suferea de pe urma marii recesiuni a fost surprins de puterea industrială și militară pe care noua orânduire socialistă o acumulase într-un timp atât de scurt. Țara înapoiată care fusese Rusia, se transformase într-o putere mondială cunoscută sub numele de Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste.

Apariţia unui conflict nedrept

Opoziția față de lumea comunistă creată de Lenin începea deja să se coaguleze către începutul anilor 1920. Benito Mussolini, unul dintre fondatorii fascismului, a acaparat puterea în Italia în 1922. Mussolini credea că Internaționala comunistă organizată de Lenin, Cominternul, reprezenta un pericol la adresa întregii lumi. Sub conducerea lui Adolf Hitler, Germania nazistă era și ea opusă Uniunii Sovietice, care era percepută drept un stat clădit pe ideologia marxistă, fapt ce agrava ura antisemită a lui Hitler.

▼ Stalin urmărește de la înălțime o defilare a muncitorilor. Nici o altă personalitate din istoria sovietică n-a făcut mai mult decât Iosif Stalin pentru a-și crea un „cult al personalității".

▲ Una dintre grandioasele stații de metrou din Moscova. Acest stil monumental era simbolic pentru construcțiile și dezvoltarea care s-au petrecut în timpul regimului Stalin.

Atâta timp cât există stat, nu există libertate. Când va exista libertate, nu va mai exista stat.

Mormântul lui Lenin din Piața Roșie, lângă Kremlin. Mausoleul a fost construit inițial din lemn, și refăcut din marmură în anii 1930. Înainte de destrămarea Uniunii Sovietice, la intrarea în mausoleu era în permanență o coadă de oameni.

În acest context a izbucnit al doilea război mondial. Cu o săptămână înainte de începutului războiului, Germania și Uniunea Sovietică au semnat un tratat de neagresiune, cunoscut sub numele de „Pactul Ribbentrop-Molotov", prin care cele două state își împărțeau sferele de influență în Europa. Hitler s-a folosit de puternica mașină de război germană pentru a cuceri o mare parte din Europa de Vest, după care s-a întors către Uniunea Sovietică. Hitler a încălcat tratatul de neagresiune și a invadat Uniunea Sovietică printr-un atac fulgerător care primise numele de cod „Operațiunea Barbarossa". Uniunea Sovietică a fost luată prin surprindere și a suferit o grea înfrângere. Leningradul a fost asediat aproape nouă sute de zile, iar Moscova a fost aproape ocupată, însă solidaritatea poporului sovietic i-a permis să blocheze înaintarea armatei germane. Cu prețul multor vieți omenești, Uniunea Sovietică a reușit să înfrângă în cele din urmă Germania.

Cu toate acestea, opoziția față de comunism avea să continue chiar și după război, dar într-o nouă formă. Statele Unite ale Americii și URSS deveniseră cele două supraputeri ale lumii, care aveau să intre într-un conflict prelungit pe fronturile economic, politic, diplomatic, militar și ideologic. Comunismul și-a continuat expansiunea după sfârșitul războiului. Guverne comuniste au fost create în țările din Europa de Est, care au fost ocupate de Sovietici, în timp ce forțele opoziției din aceste țări au fost zdrobite de armată și poliție. Astfel se punea în practică sistemul politic al partidului unic, conceput de Lenin în timpul revoluției. Istoria a arătat că acest aspect al Leninismului avea să fie util și marxiștilor din alte țări, precum China, Cuba sau Vietnam, astfel încât o treime din națiunile lumii aveau să aplice modelul leninist al Uniunii Sovietice. Se poate spune că responsabilitatea pentru crearea acestor state comuniste îi aparține lui Lenin.

Dispariția stalinismului

Stalin a murit de hemoragie cerebrală în 1953 și conducerea țării a trecut în mâinile unui grup compus din câțiva oameni. În februarie 1956, unul dintre liderii partidului, Nikita Hrușciov, avea să țină un discurs istoric. El a pus sub semnul întrebării politicile lui Stalin și a condamnat „cultul personalității" și crimele comise de acesta într-un discurs intitulat „Despre cultul personalității și consecințele sale". Hrușciov a încercat de asemenea să anuleze legătura lui Stalin cu mitul lui Lenin, legătură de care Stalin se folosise pentru a se impune în partid.

▼ Grup statuar reprezentând miliția civilă care a apărat Leningradul (Sankt Petersburg astăzi) de armata germană. Mulți au murit de foame și de frig în timpul asediului, dar armata germană a fost înfrântă în cele din urmă.

◂ Nikita Hrușciov, autorul discursului „Despre cultul personalității și consecințele sale". Și-a folosit asul din mânecă în competiția cu americanii prin lansarea satelitului Sputnik în 1957, dar calitățile sale diplomatice lăsau mult de dorit.

A fost comandată o ediție completă a operelor lui Lenin și o biografie oficială a acestuia, astfel încât antagonismul dintre Lenin și Stalin care fusese ținut secret era în sfârșit dezvăluit. Acest demers avea să aibă repercusiuni nu numai asupra Uniunii Sovietice, ci și asupra întregii lumi comuniste, stimulând interesul pentru Lenin și filosofia lui în lumea întreagă.

Politica anti-stalinistă a lui Hrușciov avea să ducă la un scurt „dezgheț" al războiului rece în a doua jumătate a anilor 1950. Atmosfera geopolitică a devenit mai puțin încordată, iar nivelul de trai al oamenilor a crescut. Tot în această perioadă au crescut realizările științifice ale Uniunii Sovietice, și America a fost șocată la auzul știrii că URSS a lansat primul satelit artificial „Sputnik" pe orbită în 1957. Aceasta avea să ducă la o „cursă în spațiu" pe lângă cursa înarmărilor care începuse deja între cele două state.

Influența Uniunii Sovietice în lume a crescut în ani 1950, dar Hrușciov a făcut mai multe gafe diplomatice. Cea mai gravă dintre acestea a fost „Criza rachetelor cubaneze" din 1962. Hrușciov a decis să trimită rachete cu încărcătură nucleară în Cuba, fapt ce a întâmpinat rezistența tenace a președintelui SUA, John F. Kennedy. Acest conflict a adus cele două state într-o situație potențial explozivă. Întreaga lume se temea de posibilitatea izbucnirii unui nou război mondial, însă, în cele din urmă, Hrușciov a dat înapoi, și criza a fost dezamorsată. În țară, însă, Hrușciov a fost considerat slab pentru faptul că a cedat în acest conflict și autoritatea lui s-a năruit. Uniunea Sovietică avea să fie împinsă într-o eră a stagnării de către liderii conservatori ai partidului, continuându-și în același timp expansiunea militară.

Sfârșitul Uniunii Sovietice

Războiul rece și cursa înarmărilor între cele două superputeri ale lumii au reprezentat o povară economică teribilă pentru Uniunea Sovietică, care au contribuit, alături de stagnarea și corupția regimului Brejnev, la o încetinire a dezvoltării economice. Uniunea Sovietică nu putea să rămână în acest stadiu înapoiat mult timp și apariția unui tânăr reformator, avea să zguduie URSS din temelii.

Mihail Gorbaciov a devenit secretarul general al partidului comunist al Uniunii Sovietice în 1985.

▾ Paradă la Moscova în 1967, cu ocazia sărbătoririi a cincizeci de ani de la marea revoluție. Uniunea Sovietică la acea vreme era condusă de guvernul lui Brejnev, care pretindea că încearcă să ridice nivelul de trai al cetățenilor sovietici.

O statuie a lui Lenin în Moscova. Statui ale lui Lenin au fost amplasate în țări din întreaga lume, simbolizând statul socialist, dar multe dintre ele au fost distruse după dispariția Uniunii Sovietice.

◂ În noiembrie 1989, guvernul Germaniei de Est a șters granița dintre Berlinul de Est și Berlinul de Vest, și Zidul Berlinului s-a prăbușit. Acest zid separase Estul de Vest și fusese un simbol al Războiului Rece.

Gorbaciov îl idealiza pe Lenin și a început reformele în URSS pentru a aduce țara mai aproape de societatea ideală concepută de idolul său. Planul său de reforme („perestroika") avea să pună punct războiului rece cu SUA și să promoveze democratizarea societății. Gorbaciov a încercat să prezinte perestroika lumii întregi ca pe o revoluție și, la fel ca și revoluția lui Lenin, aceasta avea să zguduie din temelii țara sa. Urmările acțiunilor sale, însă, aveau să meargă mult mai departe decât și-a dorit el inițial.

În a doua jumătate a anului 1989, regimurile comuniste din Europa de Est au început să cadă unul câte unul și Zidul Berlinului, simbolul războiului rece a fost dărâmat. Republicile unionale, inclusiv Rusia, au început să-și proclame independența în 1990, ridicând stindardul revoluției împotriva regimului lui Gorbaciov. Boris Elțin a fost ales președintele Republicii Ruse și a atins o cotă de popularitate mai mare decât Gorbaciov în rândul populației Ruse. Dintr-o dată Gorbaciov pierduse totul. În august 1991, partidul comunist al uniunii sovietice a fost desființat și în luna decembrie a aceluiași an Uniunea Sovietică a fost oficial dizolvată.

În căutarea unui nou model

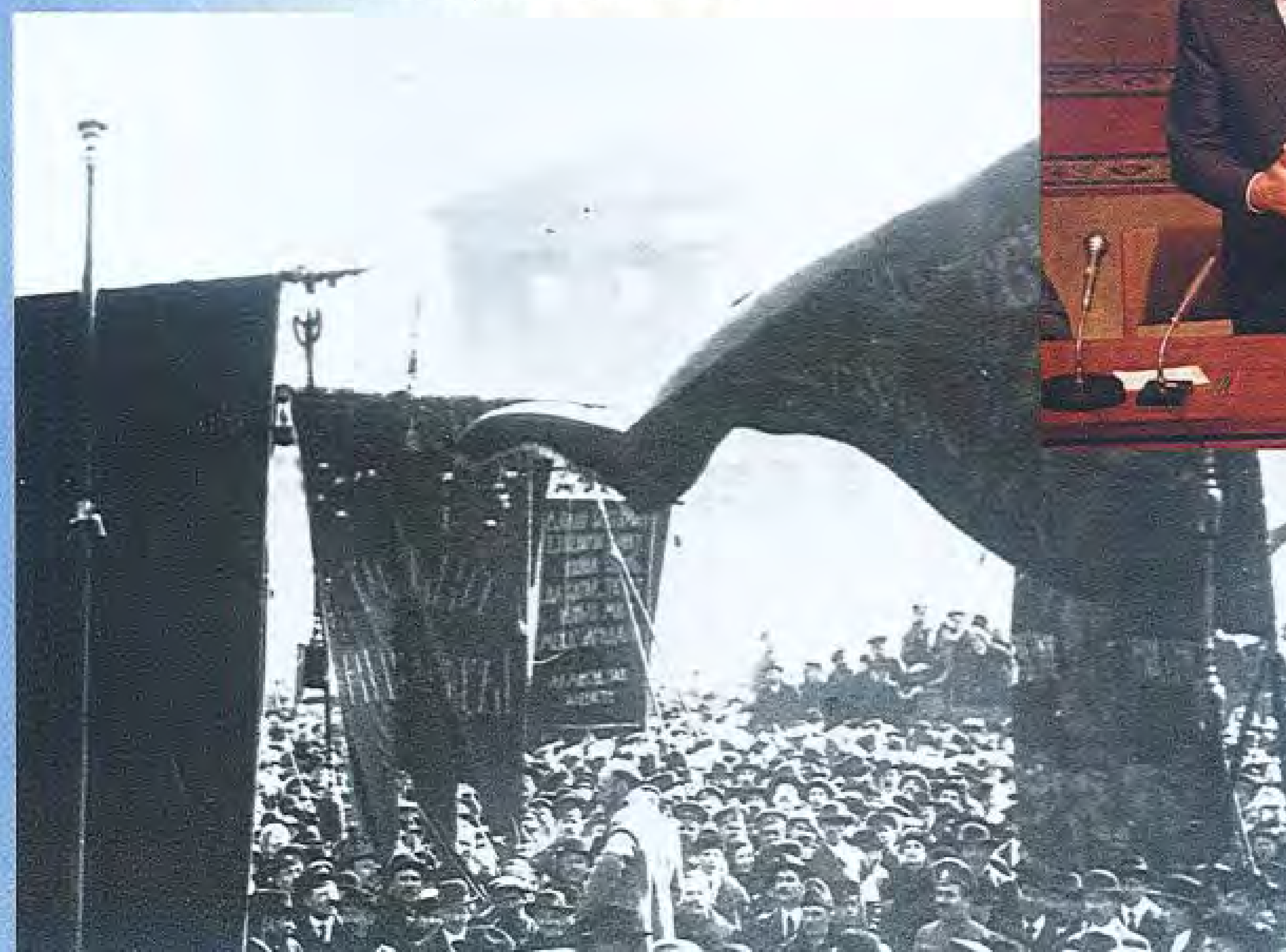
Frâiele puterii au fost preluate de la Gorbaciov de către președintele rus Boris Elțin. Acesta a încercat la rândul său să distrugă mitul perfecțiunii lui Lenin și să tempereze cultul său. Însă nu a mers până la a desființa mausoleul lui Lenin. Conducătorul revoluției este încă respectat de mari mase populare în Rusia.

Multe schimbări importante din istoria Rusiei și a întregii lumi nu ar fi avut loc dacă Lenin nu ar fi existat. Revoluția din octombrie, tratatul de la Brest-Litovsk și noua economie socialistă nu ar fi fost posibile fără el. Ar fi însă o greșeală ca într-o analiză critică a personalității istorice a lui Lenin, să-l considerăm un om infailibil, a cărui moștenire a fost pervertită de Stalin. Trebuie de asemenea să ținem cont de faptul că Revoluția Rusă a condus la apariția unui stat dictatorial periculos. Munca lui Lenin și apariția Uniunii Sovietice au dat posibilitatea capitalismului să își recunoască propriile greșeli și să se reformeze. Acesta este un fapt care nu trebuie uitat.

În operele sale, Lenin și-a exprimat viziunea utopică în afirmația: „Atâta timp cât există stat, nu există libertate. Când va exista libertate, nu va mai exista stat." Uniunea Sovietică nu a devenit o astfel de societate ideală, iar odată cu dispariția sa, a contribuit la distrugerea structurii întregii țări. Rusia post-sovietică a fost supranumită o „societate a nisipurilor mișcătoare", prin asta înțelegându-se că țara putea oricând să se dezintegreze dacă structura care o ținea unită era compromisă. Elțin nu a fost capabil să edifice această nouă structură și a renunțat la putere. În martie 2000, Vladimir Putin era ales președinte. În perioada mandatului său (2000-2008), a reușit păstrarea echilibrului strategic mondial, concomitent cu apropierea progresivă a granițelor statelor membre NATO. În prima jumătate a anului 2008, Putin va preda mandatul de președinte favoritului său deja confirmat, Dmitri Medvedev.

Rusia încă mai suferă de pe urma schimbărilor prin care trebuie să treacă orice societate tânără.

▾ Lenin și auditoriul său, după Revoluția din octombrie. Ardoarea revoluționară avea să se mai domolească cu trecerea timpului, dar semnificația istorică a revoluției rămâne imensă.

▴ Gorbaciov și Elțin. Cei doi au ajuns la o înțelegere amiabilă în aprilie 1991 și au decis să creeze o nouă republică rusă federativă. Această înțelegere avea să ducă la puciul împotriva lui Gorbaciov în vara aceluiași an.

100 DE PERSONALITĂȚI

Oameni care au schimbat destinul lumii

LENIN

DeAGOSTINI